

Naša anketa

V našich obciach a mestách ešte nájdeme ulice, školy... pomenované ako Ulica dukelských hrdinov, Gymnázium duklianských hrdinov... No pamätný deň majú na Slovensku nie hrdinovia, ale obeť Dukly (6. 10.). Necítite, že sme voči tým, čo Duklu prežili, skrivodliví?

Štefan Tichý, tajomník ObIV SZPB, Martin: Sme! Samozrejme, že aj hrdinovia si zaslúžia mať svoj deň. Myslím si, že by sa nemusel ani vytvárať nejaký nový, stačí momentálne tých 16, ale 6. október zmeniť na Deň hrdinov a obeť Dukly – asi by to bolo prijateľné aj pre tých, čo to schvaľujú.

Jozef Rodák, predseda ObIV SZPB, Svidník: Ani mne sa tento názov nepozdáva. Mal by sa upraviť tak, aby vyjadroval vďaka aj tým, čo Duklu prežili. Veď to boli v prvom rade vlastenci, ktorí oslobodili celé vtedajšie Československo a bojovníci, ktorí priviezli víťazne mier až do Prahy.

Božena Kulhanová, tajomníčka ObIV SZPB, Považská Bystrica: Sme, ale osamotený jednotlivec či organizácia to nevyriešia. Musíme sa spojiť a ukázať silu svojho postoja!

Michal Kopko, predseda ObIV SZPB, Poprad: Áno, je to nespravodlivé. Tak ako sme dokázali vymeniť sochu, mali by sme sa vrátiť aj k pôvodným postojom voči Dukle a jej hrdinom. To znamená aj k formálnemu vzdávaniu úcty tým, ktorí v tejto tvrdej bitke zvíťazili.

Mária Jendruščáková, tajomníčka ObIV SZPB, Vranov nad Topľou: Stotožňujem sa s tými, ktorí sú názoru, že v úcte treba mať všetkých hrdinov. Tak tých, čo na Dukle padli, ako aj tých, ktorí museli riskovať svojím životom aj v ďalších bojoch. Naša generácia im formálnu úctu odobrala, ona im ju musí aj vrátiť!

Jozef Petráš, predseda ObIV SZPB, Trnava: Áno sme! Ak trochu poznáme históriu, všetci naši osloboditelia zažili ozajstné utrpenie, no stále nie sú po zásluhy ocenení. No a napraviť túto formálnu nespravodlivosť, to je to najmenej, čo pre nich môžeme urobiť.

Perlička

„Vyzdobili“ chodník hákovými krížmi

Našťastie omylom, a nie naschvál. Incident sa stal v nákupnej zóne v nemeckom meste Goslar, kde práve pokladali na chodníky novú dlažbu.

Samotní robotníci si nevsimli, že dlaždice, ktoré položili do tvarov ornamentov, s odstupom dvoch metrov pripomínajú hákový kríž. Upozornili ich na to až samotní obyvatelia, ktorí zostali novými chodníkmi úplne zaskočení. A neváhali kontaktovať políciu. Vyšetrenie prinieslo záver, že robotníci to neurobili náročky, snažili sa len o to, aby na chodníku vznikli ornamente. Ich spojením však vznikol symbol, ktorý je od druhej svetovej vojny nielen v ich krajine ilegálny a jeho použitie trestné. Spoločnosť, ktorá nový chodník pokladala, už sa postarala o nápravu. Obyvateľom mesta, ktoré sa nachádza na severozápade krajiny, sa ospravedlnili. Aj napriek tomu však šéf spoločnosti môže skončiť pred súdom. Tamajší zákon obsahuje aj klauzulu o náhodnom a nevinom použití zakázaného symbolu.

A. MIKUNDOVÁ, Zdroj: bild.de, dailymail.co.uk

Z osláv 70. výročia Karpatsko-duklianskej operácie Dukla nemá iba obeť, ale najmä hrdinov

„Šiesty október by sa mal miesto Dňa obeť Dukly premenovať na Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie (KDO). Ich hrdinstvo navždy zostane ukážkou vlastenectva, lásky a vernosti k svojmu národu,“ zdô-

raznil vo svojom prejave predseda SZPB Pavol Sečár na slávnostnom zhromaždení v Duklianskom priesmyku k 70. výročiu vstupu príslušníkov 1. čs. armádného zboru na rodnú zem po mesiacoch krvavých bojov.

So svojimi slovenskými bojovými druhmi sa tu po 70 rokoch stretla aj Češka Božena Ivanová. V rozhovore s brigádnym generálom Jánom Ilanovským.

Skutočne, keď slovenský parlament s nevyhnutnými kompromismi prijímal tento pamätný deň, tak sa tvrdo tlačila falošná, porazenecká téza, že vlastne išlo o nepripravenú vojenskú akciu s ideologickým, či presnejšie povedané, s protisovietskym – a teraz s otvorene protiruským – pozadím, ktorá si vraj zbytočne

vyžiadala smrť tisícov nevinných ľudí.

Lenže padli a ranení Slováci a Česi, bojujúci v Svobodovej armáde, ani Rusi, Ukrajinci, Bielorusi a príslušníci ostatných národov vtedajšieho Sovietskeho zväzu v šíkoch Červenej armády neboli pasívne obeť. Boli to statoční bojovníci, ktorí (po Kalinove)

práve pod Duklou začali oslobodzovať územie Československa a nacistickým okupantom určite nič nedarovali. Preto si oni, ich ešte žijúci kamaráti v zbrani, ako aj všetci potomkovia zaslúžia, aby sme každoročne neoslavovali deň obeť, ale DEŇ HRDINOV DUKLY!

(Pokračovanie na str. 5)

Dve nové dohody o spolupráci

Dňa 28. 8. 2014 na slávnostnom zasadnutí oblastnej organizácie podpísali predseda ObIV SZPB Trnava Jozef Petráš a predseda Okresného výboru ČSBS Břeclav Václav Vaněk dohodu o vzájomnej spolupráci. Obe organizácie majú dlhoročné, nadštandardne dobré vzťahy a podpisom dohody prejavili vôľu naďalej ich rozvíjať.

Strany sa zaviazali, že si budú vymieňať skúsenosti a informácie v oblastiach zameraných na prvý a druhý československý odboj, protifašistickú rezistenciu a aktivity vyvíjané proti všetkým formám a prejavom extrémizmu – najmä neonacizmu a neofašizmu – a iným ideológiám smerujúcim k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd, a že budú udržiavať osobné kontakty nielen medzi funkcionármi a účastníkmi protifašistického odboja, ale aj členmi oboch organizácií.

Podpis dohody v Trnave. Vľavo Jozef Petráš a Václav Vaněk.

Zároveň bola podpísaná aj dohoda medzi ObIV SZPB Trnava a OZ UN – VETERÁN SLOVAKIA. Tá rieši formovanie historického vedomia svojich členov realizovanie podujatí na poznávanie vojenskej histórie Slovenska,

histórie bojov proti fašizmu i histórie vojenských mierových misií OSN. Partneri budú spolupracovať aj na tvorbe legislatívy na prospech veteránov a obeť vojen.

Emília DÍTEOVÁ

Neviete, kde je Novorusko? Prečítajte si Gogoľa!

Ukrajinskí kolegovia by si mali prečítať originál románu Nikolaja Gogoľa *Taras Bulba*, aby pochopili, kde sa nachádza Novorusko, vyhlásilo ruské ministerstvo zahraničných vecí.

Historická nevzdelanosť a politická nezodpovednosť sa stali vizitkou radu predstaviteľov súčasných kyjevských úradov. „Hľadačom historickej spravodlivosti odporúčame, aby si v origi-

náli prečítali veľké dielo Nikolaja Vasilieviča Gogoľa *Taras Bulba*“, uvádza MZV.

Ako pomôcku na „uľahčenie pochopenia“ ruské ministerstvo uvádza citát z Gogoľa v ukrajin-

čine, v ktorom sa hovorí, že Novorusko sa nachádzalo na celom „juhu do samotného Čierneho mora“.

Podľa vz.ru, 2. október 2014

Elektromagnetické zbrane: V čom Rusko predbehlo súperov?

Pulzné elektromagnetické zbrane, alebo tzv. „hlušiče“, sú reálnou výzbrojou ruskej armády, ktorá ich už skúša. USA a Izrael sa o to usilujú tiež, no oni stavili na využitie EMI-systémov na generovanie energie pre bojovú nálož.

Rusi sa vybrali cestou priameho ničivého faktora a vytvorili prototypy hneď niekoľkých bojových komplexov – pre pozemné vojská, pre bojové letectvo i pre vojenské námorníctvo.

A tak sú dnes vpredu, keďže už majú za sebou aj bojové skúšky v poli a momentálne pracujú na odstraňovaní zistených nedostatkov, na zvyšovaní možnosti a presnosti a na diaľke zásahu.

„Naša Alabuta je dnes schopná pri detonácii vo výške 200–300 metrov vypnúť všetky elektronické systémy v rádiu 3,5 km a jednotku prápor/pluk zanechať bez spojenia, bez prostriedkov riadenia, riadenia palby... proste bezbrannú. Čiže protivníkovi zostáva jediný: vzdať sa a odovzdať svoju techniku ako šrot ruskej armády.“

Podľa topwar.ru, 30. september 2014

USA odmietajú princíp rovnoprávnosti štátov

Západné štáty na čele s USA svojim konaním odmietajú demokratický princíp suverénnej rovnoprávnosti štátov, vyhlásil na 69. VZ OSN minister zahraničia Ruska Sergej Lavrov.

„Západná aliancia na čele s USA, ktorá vystupuje ako obhajca demokracie, nadvlády zákona a ľudských práv v jednotlivých štátoch, pôsobí na medzinárodnej scéne práve opačne, keďže odmieta demokratický a v štátute OSN ustanovený princíp suverénnej rovnoprávnosti štátov a za všetkých sa pokúša rozhodovať, čo je ich blahom a čo zlom,“ hovorí sa vo vyhlásení ruského ministra.

„Washington otvorene deklaroval svoje právo jednostranne používať vojenskú silu, kde sa mu zachce na presadzovanie svojich vlastných záujmov. Vojenské zasahovanie sa stalo normou, dokonca aj napriek tomu, že silové operácie, ku ktorým sa USA v posledných rokoch uchýľujú, majú

žalostné výsledky,“ hovorí sa ďalej vo vyhlásení.

„Stabilita medzinárodného systému bola zbombardovaná najsilnejšími údermi: natovské bombardovanie Juhoslávie, vpád do Iraku, prepadnutie Líbye, krach v Afganistane. Iba vďaka intenzívnemu diplomatickému úsiliu bola odvrátená agresia proti Sýrii v roku 2013. Vzniká však pocit, že cieľom jednotlivých „farebných revolúcií“ a ďalších obdobných projektov výmeny režimov je navodenie chaosu a nestability,“ vyhlásil Lavrov.

„Prečo by sme nemohli prijať deklaráciu VZ OSN o neprípustnosti zasahovania do vnútorných záležitostí suverénnych štátov, o neuznávaní štátnych

prevratov ako metódy na zmenu moci?“ pýta sa Lavrov a dodáva, že „nastal čas úplne vylúčiť z medzinárodnej komunikácie pokusy nezákonného nátlaku jedných štátov na druhé“.

Lavrov tiež pripomenul, že podmienkou, aby USA v roku 1933 medzinárodne uznali ZSSR, bola požiadavka, aby Moskva poskytla záruky nezasahovania do vnútorných záležitostí USA, aby nevykonala nič, čo by akokoľvek pripomínalo úsilie zmeny politického a sociálneho poriadku Ameriky.

„Vo Washingtone sa v tých časoch obávali revolučného vírusu a takéto záruky boli preto prijaté na princípe vzájomnosti. Možno má zmysel vrátiť sa k tejto téme a univerzálne obnoviť požiadavku americkej vlády,“ konštatoval Lavrov.

Podľa vz.ru, 27. september 2014

Smrť nastúpi za 60 minút

USA strašia planétu schopnosťou globálneho úderu. Tento zámer amerického monštra sa už vážne stáva najväčšou hrozbou pre Rusko. A tak čakáme na odpoveď. Ako a čím odpovie najsilnejšia slovanská krajina?

Oficiálny názov americkej koncepcie znie Prompt Global Strike (okamžitý globálny útok). Jeho autori tvrdia, že USA budú schopné zasadiť konvenčný (nejadrový) úder ktorémukoľvek bodu planéty do 60 minút od prijatia rozhodnutia o jeho uskutočnení.

Prečo práve neatómový? Pretože atómový vyvolá rýchlu analogickú odpoveď. Američania, ovládaní mániou absolútnej vojensko-technickej prevahy, sú presvedčení, že toto (zabíjať humánne neatómové) okrem nich nikto nedokáže.

Ako sa bude brániť Rusko?

Počas jedného Valdajského stretnutia s V. Putinom bola reč aj o tomto 60-minútovom údere, ktorý má do hodiny zložiť na kolená

celé Rusko. Niektorí sa pritom opýtal: „A vy dokážete za pol hodinu zničiť USA?“ Putin porozmýšľal-porozmýšľal a odpovedal: „V podstate aj rýchlejšie!“

V časoch ZSSR mali železničné raketové komplexy – BŽRK (Molodec). V roku 2005 ich stiahli z výzbroje a utlizovali. Američania jasali. Veď Rusko sa zbavilo unikátnych komplexov, ktorých sa USA najviac báli.

Teraz v rámci odpovede na okamžitý globálny úder Spojených štátov sú nútení znovu vybudovať BŽRK na novej technologickej úrovni. Bojová jadrová hlavica bude schopná zlikvidovať akýkoľvek cieľ na planéte do hodiny od vydania povelu. Podľa prepočtov samotných Američanov bude 100 hlavic stačiť, aby

Spojeným štátom spôsobili nena-hraditeľné škody. Takýto rýchly globálny protiúder...

Lenže Rusko má aj iný „proti-jeď“.

Tiež nie sme mechom buchnutí

Rusko vlastní absolútne modernú strategickú jadrovú výzbroj, je tiež schopné vytvoriť vlastný systém globálneho úderu.

Podľa prezidenta geopolitických štúdií Konstantina Sivkova Rusko na tom poli už veľa urobilo a robí. Má napr. strategické krídlaté rakety (na ponorkách „Kalibr“), vo vzdušných silách (X-555). A ak veriť médiám, do výzbroje bola zaradená aj najnovšia X-101. Takticko-technické charakteristiky týchto rakiet sa americkým nielen vyrovnávajú, ale v rade ukazovateľov (napr. diaľka zásahu) ich aj značne prekonávajú.

Podľa kp.ru, 25. september 2014

Čo píšú iní

Úcta letcom RAF

Pri príležitosti 70. výročia zostrelenia posádky lietadla Britských kráľovských vzdušných síl (Royal Air Force) sa v Čunove uskutočnila pietna spomienka. Zúčastnili sa jej náčelník GŠ OS SR genpor. Milan Maxim, veľvyslanec V. Británie Andy Garth, britský vojenský pridelenec plukovník Andrew Sheppard, vojenský pridelenec, ako aj príbuzní päťčlennej posádky.

„Počas druhej svetovej vojny väčšina britských ozbrojených síl bojovala inde, nie tu v strednej Európe. No posádka bombardéra Wellington... demonštrovala pripravenosť splniť službu a bojovať proti okupujúcim ozbrojeným silám aj v tomto regióne,“ povedal veľvyslanec A. Garth. Náčelník GŠ OS SR genpor. M. Maxim zdôraznil, že slovenskí a britskí vojaci bojovali spolu proti zlu v časoch druhej svetovej vojny a bok po boku sú aj dnes. Zdôraznil, že „takéto tradície posilňujú dôveru, že aj súčasné spoločné operácie budú úspešné.“

* * *

Posádka britského bombardéra Wellington (MF 458-A) zo 40. letky RAF štartovala z predsunutej základne Foggia v Taliansku. V operácii s názvom Záhradkárstvo mala za úlohu zhadzovať do Dunaja míny s cieľom prekaziť alebo spomaliť nepriateľskú plavbu. Lietadlo počas letu v nízkej výške v ranných hodinách 5. októbra 1944 zostrelila nemecká mínolovka zakotvená v blízkosti Čunova.

Podľa očitého svedka udalosti, Bratislavčana Vincenta Szelleho, lietadlo letelo chvíľku pozdĺž Dunaja a potom explodovalo. Jedno krídlo sa našlo na brehu rieky, zvyšok lietadla skončil v rieke. Celá posádka zahynula. Našlo sa iba telo rádiotelegrafického technika seržanta Gunbyho. Neskôr bol pochovaný na britskom vojenskom cintoríne v pražských Olšanoch.

Podľa mosr.sk, 2. október 2014

Dobijú si hrdinovia Dukly znovu Prístavný most?

Príde Bratislava o Prístavný most? Je to možné, ak by minister obrany Martin Glváč bol úspešný. Chce totiž urobiť všetko pre to, aby sa bratislavskému diaľničnému mostu vrátil niekdajší názov Most hrdinov Dukly. Šéf rezortu obrany to vyhlásil počas osláv 70. výročia Karpatsko-duklianskej operácie na východe Slovenska. „Dnes tu, presne po 70 rokoch, chcem sľúbiť, že ako Bratislavčan urobím všetko pre to, aby sme tak, ako sme Mostu SNP vrátili názov Most Slovenského národného povstania, aby sme to isté urobili s Prístavným mostom, ktorý niekedy mal názov Most hrdinov Dukly. Využijem všetky svoje kontakty, aby tento názov bol naspäť a tým sme vzdali hold všetkým padlým, ktorí tu bojovali,“ povedal.

Podľa aktualne.atlas.sk, 6. október 2014

Fašizmus nie je mŕtv

Po druhej svetovej vojne sa zdalo, že fašizmus bude odsúdený a zmizne v prepadlisku dejín. Bohužiaľ, sa tak nestalo.

Normálny človek nechápe, ako je to možné. Kto sú tí dnešní nasledovníci a obdivovatelia fašistov a čo chcú? A kto ich podporuje? Starý fašizmus bol nahradený novým politickým systémom – „liberálnym fašizmom“.

USA – táto vysoko rozvinutá západná krajina – prichádza s novou ideou: čím ďalej, tým viac slobody pre firmy (liberalizmus), čím ďalej, tým viac represíí pre občanov (fašizmus). „Liberálny fašizmus“ ponúka beztrietnosť vládnucim elitám a súčasne zvyšuje kontrolu a represie radových občanov so zavádzaním tzv. „nulovej tolerancie“.

Podľa www.czechfreepress.cz, 28. september 2014

70. výročie Karpatsko-duklianskej operácie

Podmienkou na splnenie Karpatsko-duklianskej operácie bol moment prekvapenia a vysoké tempo útoku. Rýchly prielom opevneného karpatského masívu mal byť uľahčený ústretovým úderom dvoch slovenských divízií Východoslovenskej armády smerujúcim do tyla nemeckých vojsk a aktívnou činnosťou partizánov, ktorá mala značne obmedziť presun nepriateľských síl a prostriedkov k pásmu prielomu.

Toto sa však uskutočniť nepodarilo. Obe divízie Východoslovenskej armády gen. A. Malára boli ešte pred začiatkom útočnej operácie Nemcami odzbrojené.

Operácia bola jednou z najťažších na našom území a vyžiadala si veľké obeť. Počas nej straty 38. armády predstavovali 13 264 padlých, zomrelých a nezvestných a 48 750 ranených a chorých. 1. čs. armády zbor mal 1630 padlých, zomrelých a nezvestných a 4069 ranených. Nepriateľské straty sa odhadovali na 52 000 padlých a ranených.

Môžeme byť právom hrdí, že na tejto historickej udalosti dôstojne participovali aj Slováci. Veď na jej začiatku sa v zbere hlásilo k slovenskej národnosti 3326 osôb. Tento počet vzrástol v priebehu jedného mesiaca na 4601 vojakov, čo predstavovalo 20 percent všetkých jeho príslušníkov. Navyše slovenskí vojaci tvorili väčšinu elitnej jednotky zboru – 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády, ktorá po bojoch v Karpatoch bola ešte počas operácie letecky presunutá na povstalecké územie.

Podľa www.vhu.sk, 24. septembra 2014

Oslavy 70. výročia oslobodenia Kalinova

Dňa 20. septembra 2014 sa uskutočnili oslavy 70. výročia oslobodenia Kalinova – prvej obce bývalého Československa v jeho povojnových hraniciach. Začali sa zádušnou sv. liturgiou a panychidou v gréckokatolíckom chráme za padlých pri oslobodzovaní obce a zúčastnili sa ich aj členovia oblastnej organizácie SZPB v Medzilaborciach.

Po položení venca zhromaždenie recitáciou pozdravila Anna Regrutová a piesňou duo Mikuláš Petrašovský s dcérou Natáliou. Záverečné slovo sa dostalo predsedovi SZPB Pavlovi Sečkárovi.

Poobede sa konal kultúrny program, v ktorom vystúpil Podduklianský umelecký ľudový súbor s programom „Očarení pohľadom“ a dychový orchester Chemlon Humenné. Oslavy vyvrcholili ukážkou bojov o oslobodenie Kalinova v réžii 100 členov klubov vojenskej histórie.

Gabriel KANTULÁK, člen ObV SZPB v Medzilaborciach

Na snímke zľava – Jozef Gazdov, Michal Varchola, Emília Ivančaková, Jozef Antal, Viliam Longauer, Ivan Solej, Andrej Kurečka, Pavol Sečkář, plk. Jevgenij Karpuchov, Vladimír Šmiga, Vladimír Vojtko, Viera Vojtková, Michal Mima, Štefan Štim a Ivan Popelák.

24. SEPTEMBER

Vysokopostavení ruskí vládni činitelia navštívili Iturup, najväčší z Kurilských ostrovov severne od Japonska. Vedúci kancelárie prezidenta Sergej Ivanov, minister obrany Sergej Šoju a gubernátor Sachalinskej oblasti Alexandr Chorošavin podnikli inšpekciu nového civilno-vojenského letiska. Iturup je najväčší spomedzi Kurilských ostrovov. Do konca 2. svetovej vojny bol japonským územím, až kým ho neobsadila Sovietska armáda a tamojší obyvatelia sa museli odsťahovať. Spolu s ďalšími tromi ostrovmi, ktoré sú tiež pod ruskou správou, si ho dodnes nárokuje Tokio.

29. SEPTEMBER

Účastníci vojenskej historickej expedície MO RF našli v septembri na najsevernejšom ostrove Kurilských ostrovov Šumšu nepochovane pozostatky sovietskych (10) a japonských (5) vojakov.

Pozostatky japonských vo-

jakov budú odovzdané japonskej strane.

V druhej polovici augusta 1945 sa na tomto ostrove odohrala rozhodujúca bitka Kurilskej operácie medzi

zovať miestne obyvateľstvo, likvidovať tzv. nežiaduce osoby, rasovo prenasledovaných a potenciálnu opozíciu. Dialo sa tak pred tým, ako nemeckí nacisti vybudovali vyhladzovacie tábory. Po ich zriadení Einsatzgruppen sústredili svoju činnosť na boj proti partizánom a iným nepriateľom tzv. tretej ríše.

7. OKTÓBER

Jeden z najvýznamnejších autorov nemeckej povojnovej literatúry Siegfried Lenz zomrel vo veku 88 rokov v kruhu rodiny v Hamburgu. K jeho najdôležitejším dielam patrili romány Hodina nemčiny (1968) a Vlastivedné múzeum (1978). Hodina nemčiny sa považuje za Lenzovo kľúčové dielo v súvislosti so spracovaním nacistickej éry a historickej viny, ktoré opisuje konflikt medzi otcom a synom – zástancom vojnovej generácie a predstaviteľom rebelujúcej nasledujúcej generácie –, ako aj fatálne následky nekritickeho vedomia povinnosti v časoch nacistickej éry. (ao)

1. OKTÓBER

Centrum Simona Wiesenthala identifikovalo 80 bývalých príslušníkov mobilných eskadriér smrti Einsatzgruppen, ktorí by ešte stále mohli žiť. Začalo preto vyvíjať na nemeckú vládu tlak, aby sa prípadom zaoberala. Je medzi nimi aj niekoľko žien. Oddiely Einsatzgruppen vznikli ešte pred obsadením Čiech a Moravy v marci 1939. Ich úlohou bolo terori-

stalo sa VO SVETE
24. 9. – 7. 10. 2014

Za Jozefom Nálepkom

V pondelok 29. septembra 2014 nás vo veku nedožitých 89 rokov navždy opustil Jozef Nálepka, brat brigádneho generála in memoriam Jána Nálepku, Hrdinu ZSSR.

Rodák zo Smežian Jozef Nálepka sa do protifašistického odboja zapojil v partizánskej jednotke Klementa Gottwalda a 4. partizánskej brigády. Zúčastnil sa bojov pri Pustom Poli, Telgárte či na Liptove.

Človek sa nerodí pre vojnu. Ani J. Nálepka sa pre ňu nenarodil. Ako každý chlapec mal svoje sny a predstavy, ktoré s vojnou určite nerátali. Život mu však, ako aj mnohým bojovníkom proti nemeckému fašizmu vložil do rúk zbraň, aby s ňou bránil domovinu. Považoval to za samozrejme.

„Za vojny sa jeho charakter plne prejavil. Práve v takejto medznej situácii sa ukáže, čo v človeku skutočne je. Jožko Nálepka sa zachoval ako hrdina,“ spomína si naň doc. RNDr. Jan Minář, DrSc., predseda Slovanckého výboru ČR.

Po absolvovaní štúdií na Vysokej škole ekonomickej v Prahe pracoval v diplomatických službách. Pôsobil vo Varšave i Moskve, do roku 1975 bol československým veľvyslancom v Belehrade, následne sa stal námestníkom ministra zahraničných vecí.

V rokoch 1982–1988 bol veľvyslancom ČSSR v Grécku.

Počas svojho života sa venoval aj publicistickej činnosti. Napísal štyri knihy – jednu o SNP, ďalšiu o svojom pôsobení v diplomatických službách a dve o bratovi Jánovi, partizánskom veliteľovi. Ten ako jediný Slovák dostal počas druhej svetovej vojny ocenenie Hrdina ZSSR.

Ján Nálepka padol v novembri 1943 v bojoch o oslobodenie ukrajinského mesta Ovruch vo veku iba 31 rokov. Ocenili ho in memoriam Radom Bieleho leva a Radom Ľudovíta Štúra a v roku 2004 povýšili do hodnosti brigádneho generála in memoriam.

Bez ohľadu na nedostatky je potrebné SNP hodnotiť pozitívne. „Slovenský národ povstaním dokázal, že nie je prísluhovcom a vazalom nacistického Nemecka a že sa pripojil na stranu spojencov,“ zdôraznil Jozef Nálepka vo svojom príhovore k zástupcom ministerstva obrany ČR a ČSBS.

Dejiskom poslednej rozlúčky s Jozefom Nálepkom bola 15. októbra obec Smežany v okrese Spišská Nová Ves.

Dňa 30. septembra sa zišla novozvolená redakčná rada ročníkov odbojárov, dvojtýždenníka Bojovník a webovej stránky SZPB, ktorá si zo svojho streda za predsedu zvolila

Viliama Soloviča (tretí zľava) z ObV SZPB Nové Mesto nad Váhom. Tajomníkom redakčnej rady sa stal editor dvojtýždenníka Bojovník Vladimír Dobrovič (štvrtý zľava).

Okrem troch ospravedlnených členov (Jána Fanchoviča z Trnavy, Antona Hoffmanna z Banskej Bystrice a Ľubomíra Janča zo Žiaru nad Hronom) sa rokovania zúčastnili (zľava): tajomník ÚR SZPB Viliam Longauer, predseda ObV SZPB Svidník a historik Jozef Rodák, Viliam Solovič, Vladimír Dobrovič, predseda HDK pri ObV SZPB R. Sobota Jozef Pupala a historik VHÚ Jozef Bystrický.

Z rokovania vyplynuli tri dôležité odporúčania:

■ Doriešiť organizáciu vydavateľského procesu ročníkov odbojárov tak, aby každá zachytila všetky hlavné udalosti daného roka, tzn. vrátane výročia začiatku oslo-

bodzovania Slovenska a Karpatsko – duklianskej operácie.

Redakčná rada v tejto súvislosti podporí, aby sa každoročné výročné rokovania základných organizácií (najvhodnejšia príležitosť na distribúciu ročníkov) začali až začiatkom novembra.

■ Vzhľadom na pestrosť i rozsah podujatí pri príležitosti 70. výročia SNP, KDO a začiatku oslobodzovania Slovenska redakčná rada odporúča vydať k týmto dátumom aj samostatné tematické číslo Bojovníka.

■ Redakčná rada sa uzniesla, že ďalšie stretnutie uskutoční v období mesiacov apríl až jún 2015 (pred XVI. zjazdom SZPB), kedy bude zhodnotená vydavateľská činnosť v roku 2014 a zároveň sa bude finalizovať zostava materiálov pre Ročníku odbojárov 2016.

Redakčná rada bude v tomto období spôsobilá naformulovať aj svoj prípadný odkaz XVI. zjazdu SZPB.

Nikto nedrží protifašistickú pochodeň vyššie ako SZPB a ČSBS!

A presvedčili sme sa o tom aj počas septembrového stretnutia oboch delegácií v moravskom mestečku Buchlovice.

Čo sa dá o ňom povedať nad rámec spoločného vyhlásenia? Azda len toľko, že síce ide o dve organizácie, no neustále o jeden a ten istý cieľ – o objektívne a historicky pravdivé vysvetľovanie podstaty a prejavov fašizmu a nacizmu vrátane ich súčasných „neo“ podôb.

Obe delegácie položili veniec a urobili si spoločnú snímku pri pamätníku (vybudovanom v roku 1985) v katastri obce Salaš, nazývanom Vápenice, ktorý vyjadruje nielen úprimnú vďaku za postoje miestnych obyvateľov osobne prispieť k ukončeniu nemeckej okupácie, agresivitu a pomstychtivosť ustupujúcich Nemcov, ale aj nešťastnú zrodu náhod, ku ktorej došlo na samom konci vojny. Miestni ju považujú za najväčšiu tragédiu Uherskohradištska.

V nedeľu 29. apríla 1945 tu bolo zavraždených 19 mužov a jedna žena. A až na jedného boli všetci občania dedinky Salaš.

Udialo sa to tak, že toho dňa prišla do obce jedna z nemeckých ozbrojených skupín, ktorá pátrala po partizánoch a akože verbovala dobrovoľníkov do boja s nemeckým nacizmom. Na oklamanie miestnych boli prezlečení do ruských vojenských rovnošiat. Časť z nich po rusky dokonca aj hovorila.

Salašskí sa nechali oklamať, dali sa zverbovať a šli s nimi, akože k miestnym partizánskym oddielom. No tu pri Vápenici ich osud dostihol a Nemci všetkých postrieľali.

Zhodou okolností práve v tomto momente išla okolo miestna žena, ktorá to všetko videla a práve preto ju nemecké trestné komando taktiež zabilo.

* * *

Ďalší veniec sme položili k pomníku priamo v Buchloviciach na miestnom Námestí slobody. Venovaný je 14-tim zahraničným vojakom zapojeným do tunajšej odbojovej organizácie Obrana národa, ktorí na prelome rokov 1939 a 1940 utiekli za hranice a bojovali v 2. svetovej vojne na rôznych frontoch.

Tento pamätník bol odhalený počas 68. výročia oslobodenia Buchlovíc Rumunskou armádou a osadený je pri pamätníku obetiam 1. a 2. sv. vojny.

Predsedovia si gratulujú k spoločnému vyhláseniu.

Súčasťou spoločného stretnutia bolo predstavenie novej vlastivednej expozície o činnosti Partizánskej brigády Jana Žižku v areáli Pamätníka SNP na Jankovom vršku, čoho sa ujal predseda OblV SZPB v Trenčíne Ján Holička.

V. MIKUNDA, foto autor a Karel Štusák (Pokračovanie na str. 11: Spoločné vyhlásenie ČSBS a SZPB)

Aj Clementis bol odbojár

Spomienkové oslavy 112. výročia narodenia (20. september 1902) významného slovenského politika, právnika a publicistu Vladimíra Clementisa tradične v tretí septembrový víkend usporiadalo mesto Tisovec v spolupráci s horehronským obcami Pohorelá a Závadka nad Hronom.

Hoci v minulosti na tomto podujatí vystúpili predsedovia SZPB Karol Schwarz a Pavol Sečkář a odbojáři v Gemeri a na Horehroní v tom majú celkom jasno, niekedy sa objavia pochybnosti, či tento po roku 1950 perzekvovaný, nespravodlivo odsúdený a 3. decembra 1952 popravený rodák z Tisovca bol účastníkom protifašistického odboja. A to je chyba. Samozrejme, že bol, hoci jeho zbraňou bolo predovšetkým slovo a pero.

Už v prvom ozbrojenom konflik-

te, ktorý vyvolali Francovi fašisti s podporou Hitlerovho Nemecka a Mussoliniho Talianska v druhej polovici 30. rokov, ako poslanec NZ ČSR a novinár sa jednoznačne postavil za pokrokové republikánske Španielsko. Medzi prvými vážne varoval pred dôsledkami politiky nacistického režimu v Nemecku pre mier v Európe, ako aj pred fašizáciou v susedných krajinách. Zapojil sa do organizácie verejných zhromaždení proti snahám Berlína odtrhnúť časti územia Čes-

koslovenska i proti porazeneckým tendenciám viacerých politikov.

Po okupácii Prahy v marci 1939 ilegálne emigroval cez Poľsko do Francúzska, kde vstúpil do tvoriacich sa čs. vojenských jednotiek v zahraničí, no ako „podozrivú osobu“ (bol poslancom za KSČ) ho najprv pri Paríži a potom v severozápadnom Anglicku internovali v sústredovacích táboroch. Keď sa ho podarilo vyslobodiť, stal sa členom Štátnej rady pri exulantskej vláde ČSR v Londýne, odkiaľ sa pravidelne prihovárал pod menom Peter Hron na vlnách rozhlasového éteru Slovákom a Čechom vo svojej vlasti a vlieval do nich nádej a povzbudenie do zápasu proti fašizmu.

Clementis patril medzi prvých zahraničných činiteľov, ktorí verej-

ne jednoznačne uvítali Povstanie, a výstižne charakterizoval jeho ciele. Po vojne bol vymenovaný za štátneho tajomníka ministerstva zahraničných vecí (vtedy boli recipročne celkovo iba traja-štyria štátni tajomníci, no mali de facto rovnocenné postavenie člena vlády). Po februári 1948 v tomto rezorte zastával funkciu ministra až do svojho odvolania a vykonštruovaného obvinenia na jar 1950.

Hlavným podujatím Clementisových dní bol tohtoročný už po 33. raz masový turistický pochod zo Zbojskej a Pohorelej cez sedlo Burdu do Tisovca. V jeho predvečer sa konalo v Obradnej sieni mestského úradu slávnostné prijatie hostí primátorom Petrom Mináčom, na ktorom sa zúčastnila aj podpredsedníčka NR SR Jana Laš-

šáková a poslanec, primátor susednej Hnúšte Michal Bagačka.

Následne sa po trinásty raz uskutočnil v evanjelickom chráme pôsobivý koncert venovaný obetiam represálií 50. rokov. Program otvoril miestny Mužský spevokol Dr. Samuela Daxnera. Okrem umelcov z družobných miest Putnok (Maďarsko) a Ludgeřovice (Česko) sa predstavilo populárne košické trio operných spevákov La Gioia.

Na druhý deň účastníkom diaľkového pochodu a obyvateľom zo širokého okolia na námestí s pomníkom Vladimíra Clementisa poobedie speštril kultúrny program Roba Kazíka a po mítingu na počesť slávneho tisovského rodáka vystúpila hudobná skupina Peter Bič Projekt.

Martin KRNO

Dukla nemá iba obete, ale najmä hrdinov

(Dokončenie zo str. 1)

Mostu cez Dunaj vráťme meno!

Podľa ministra Martina Glváča Slováci zabúdajú na svoju históriu. Žiaľ, má pravdu. Preto sa pri pietnom akte na cintoríne českých a slovenských vojakov zaviazal, že urobí všetko preto, aby sa bratislavskému tretiemu mostu – Prístavnému, čo je nepochybne dosť bezpohlavný názov – vrátilo pôvodné pomenovanie Most hrdinov Dukly. Veď či sú účastníci bojov KDO horší ako riečny prístav, hoci na Dunaji?

Škoda, že to šéf rezortu obrany oznámil iba v úzkom kruhu novinárov. Vďaka tomu to síce vysielali večer takmer všetky televízne programy, ale keby ten sľub odznel z tribúny verejného zhromaždenia, iste by sa mu dostala okamžitá hlasná podpora prítomného publika. Slová však už zazneli v mediálnom éteri a odbojárí nielen v Bratislave, ale na celom Slovensku musia kuť, pokiaľ je železo horúce. Najlepšie okamžitým naštartovaním petície.

Inak, areál vojenského cintorína blízko poľsko-slovenských hraníc bol v to skrehnuté, zahmlené ráno 6. októbra zaplnený takmer do posledného miestečka. Strhnutím bieleho plátna sa odhalila replika pôvodnej sochy Jana Adolfa Víteka Československý vojak, ktorý vzdáva hold svojim mŕtvym druhom.

Prečo ňou nahradili po päťdesiatich rokoch známe súsošie Žalujem od majstra Jána Kulicha, museli ešte pred mítingom vysvetľovať usporiadatelia osláv, riaditeľ VHÚ Miloslav Čaplovič i akademický sochár Peter Mészáros, ktorý tento projekt realizoval. S akým úspechom? Na Dukle boli reakcie dosť rozpačité, ukáže to až čas.

Vo Svidníku najprv zažiarilo slnko

Kým hore v priesmyku so svojimi prejavmi vystúpili pred zhruba troma tisícmi ľudí okrem Pavla Sečkára aj prezident Andrej Kiska a premiér Robert Fico, dole vo Svidníku na námestí so sochou veliteľa armádneho zboru Ludvíka Svobodu, kde sa už rozliali snečné lúče, dostal slovo nový predseda Poslaneckej snemovne českého parlamentu Jan Hamáček a primátor Svidníka Ján Holodňák. Ten za aplauzu odovzdal cenu mesta dcére generála – Zoe Klusákovej-Svobodovej.

Po oficiálnej časti programu sa okolo nej vytvorili krúžky obyvateľov okresného mesta i širokého okolia, ktorí ju chceli srdečne pozdraviť, odfotografovať sa s ňou a popriať veľa zdravia. Mnohých pani Zoe osobne poznala. Veď tak ako kedysi jej otec, sem pravidelne chodí. Tohto roku aj s vnukom Miroslavom Klusákom, ktorý vytvoril zaujímavý digitálny projekt o bojoch KDO (nájdete ho na: www.dukla1944.com).

Trojicu pietnych aktov uzavrelo kladenie vencov k impozantnému pomníku na cintoríne vojakov Červenej armády vo Svidníku. Nad areálom vialí okrem slovenskej zástavy aj vlajky Ruskej federácie, Ukrajiny a Bieloruska. Tu sme sa tiež okrem slovenskej hymny konečne dočkali aj ruskej, ktorej hudobná zložka je vlastne totožná s pôvodnou sovietskou Sojuz nerušimj...

Lesk a tieň osláv

Okrem predsedu NR SR Pavla Pašku a bývalého prezidenta Ivana Gašparoviča tu položil kvety aj súčasný najvyšší ústavný činiteľ Andrej Kiska. Ten však po príhovore prednostu OÚ vo Svidníku Jozefa Baslára, keď sa mal slova ujať ruský chargé d'affaires Andrej Šabanov (v súčasnosti RF nemá na Slovensku veľvyslanca), ná-

hle odišiel. Mnohí prítomní to chápali ako provokáciu a tak si vyslúžil piskot. Podľa dodatočného vyjadrenia Kancelárie prezidenta SR hlavu štátu ešte čakali (nekonkretizované) rokovania.

Bolo vidno, že si vedenie mesta dalo záležť, aby tisícky návštevníkov z celého Slovenska i zo zahraničia privítali čisté ulice a námestia. Viaceré delegácie SZPB však rozčarovalo najmä to, že okrem ukážok Ozbrojených síl SR na lúke pred Múzeom KDO (v ten deň bol vstup zadarmo) už Svidník nezabezpečil napríklad prostredníctvom súkromníkov stánky so základným občerstvením ani kultúrny program. Nemusel by to byť rovno koncert Karla Gotta či Alexandrovci, ale mohli sa predstaviť aspoň miestne folklórne skupiny či iní hudobní umelci. Ako sa hovorí, nevyužitá príležitosť... Po tejto stránke to napríklad v menšom mestečku Tisovec každoročne pri príležitosti dní Vladimíra Clementisa vyznieva pestrejšie.

V úcte aj k severným susedom

Na druhý deň pokračovali oslavy na poľskej strane Karpát. Iste, rozsahom sa nedajú porovnávať s našimi. Navyše KDO je z hľadiska vojenskej histórie Poľska iba epizódou, ale pre mestečko Dukla a okolité obce znamenala veľa. V roku 1944 stál pred nimi dlhý front, potom nasledovali krvavé oslobodzovacie boje – aj o ich podhorské územie, v ktorých padli stovky Čechov, Slovákov a, samozrejme, i Červenoarmejcov.

Podľa toho sa k týmto „lokálnym oslavám“ stavajú aj miestne úrady, školy, armáda, polícia. Vidno, že u našich severných susedov sa tešia väčšej autorite ako na Slovensku. Na našej trase viali poľské, slovenské a české zástavy, všade na križovatkách a priechodoch sme mali zelenú, vodiči nefrflali, že musia kvôli nám stáť. A všetko fungovalo na čas ako švajčiarske hodinky.

Stredná poľnohospodárska škola v Nowosielciach, kde pred 70 rokmi zriadili vojenskú poľnú nemocnicu, dnes nesie meno po 2. čs. paradesantnej brigáde. V parčíku sa starajú o pomník s kamenným obeliskom a tabuľou s menami desiatok padlých Čechov a Slovákov. Odzneli tam prejavy, ktoré nik nemusel prekladať, všetci sme si rozumeli. Kládli sa tam vence rovnako ako na cintoríne v susednej obci Zarszyn, kde v spoločnom hrobe sníva svoj posledný sen 17 príslušníkov 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády, či na vojenskom cintoríne v Dukle.

To, čo tam i v Nowosielciach predviedli poľskí vojaci a vojačky (bolo ich nápadne viac ako u nás) i s posádkovou hudbou, pútalo ako divadlo. To s našou vojenskou hudbou, ktorá akoby vedela zahrať či už na Slavíne, v Banskej Bystrici alebo na Dukle iba štátnu hymnu a stále ten istý pochod padlých hrdinov, veľa nového neukázala. Teraz už síce pridáva jej trubkár večierku, no akoby našej armáde v tomto smere chýbala fantázia (alebo peniaze?).

Mimochodom, čestná palba z pušiek s dramaticky ladenými povelmi môže byť nielen lacnejšia, ale aj emocionálnejšia ako delová kanonáda.

Iste, mnohí zodpovední sú radi, že už majú za sebou oslavy okrúhlych výročí spojených s našou novodobou históriou. Budúci rok nás však ešte čaká 70. jubileum oslobodenia od fašizmu. Nechajme sa poučiť a najmä podstatne výraznejšie oslovme mladých ľudí. Boli aj na Dukle, ale ako šafaranu.

Martin KRNO, foto autor

Delegácia SZPB kladie veniec k pomníku 2. čs. paradesantnej brigády v Nowosielciach.

Minister obrany M. Glváč odovzdáva medailu J. Biľovi z Trnavy.

Nemecký veniec a ruskí veteráni na Dukle.

Členovia ÚR SZPB spoločne so slovenskými a českými veteránmi.

Odhaľovanie staronovej sochy v Duklianskom priesmyku.

Z VAŠICH LISTOV

Záver osláv pri kladení vencov na cintoríne sovietskych vojakov vo Svidníku ukázal pravú tvar nášho súčasného prezidenta a aj hlavný motív, prečo pôvodné súsošie muselo byť vymenené!!!

Po tom, čo konferencier oznámil, že na oslavách vystúpi s príhovorom aj predstaviteľ ruskej strany Andrej Šabanov, pán prezident Kiska sa postavil a demonštratívne odchádzal – nepomohol ani piskot a nadávky na jeho adresu. V tom čase stúšili aj mikrofón... Zrejme z dôvodu aby pán prezident jasnejšie počul demokratický prejav svojho ľudu, ktorý zastupuje ako hlava štátu. Obnoviť zvuk sa podarilo až pri nasledujúcom rečníkovi.

Nedá mi nespomenúť slová jednej staršej účastníčky osláv, členky SZPB: „Robte čo chcete, ale pamäť národa nevymažete!!!“

Miloslav GREGA, Košice

Slovenské národné povstanie

Na počesť Trnavskej posádky

Dňa 18. septembra 2014 zorganizoval ObIV SZPB v Trnave celodenné spomienkové podujatie pod názvom „SNP a Trnavská posádka“, ktorého cieľom bolo pripomenúť si históriu Trnavy v období SNP, najmä odchod Trnavskej vojenskej posádky a dobrovolníkov na povstalecké územie.

Spomienka to bola praktická, skoro ráno sme sa autobusom vydali smerom na Žarnovicu, Kľakovskú dolinu. O program sa nám postarali starostovia obcí Horné Hámre a Ostrý Grúň v spolupráci so starostami obcí Kľak, Hrabičov a Župkov.

Prvou našou zastávkou bol pomník nazývaný Gul'ometné hniezdo v Horných Hámroch. Na tomto mieste totiž zahynula celá gul'ometná četa, keď do tyla Trnavskej posádky udreli nacisti. Úctu a spomienku na padlých sme tu venovali spoločne s miestnymi obyvateľmi. Hoci pravdu má miestny katolícky kňaz, ktorý pripomenul, že asi „nemôžeme naplno prežiť to, čo sme sami nezažili“. (Vražedný prepád bojovníkov v gul'ometnom hniezde sa uskutočnil na základe odhalenia ich miesta niektorými miestnymi etnickými Nemcami.)

Pietna spomienka pokračova-

la príhovorom starostu Horných Hámrov Milana Mokrého, piesňou povstalcov v podaní miestnej hudobnej skupiny a poklonením sa pamiatke 39 padlých vojakov Trnavskej posádky na miestnom cintoríne, ktorí pri obrane tejto obce položili svoje životy.

Ďalšími zastávkami nášho putovania boli pomníky v Brode, Ostrom Grúni a v Kľaku. Osobitne silný zážitok sme mali zo stretnutia s pamätníčkou vraždenia v Ostrom Grúni. Ako mladej dievčine jej tu nacistickí katani skántrili matku.

Našu cestu sme zavŕšili prehliadkou Pamätnej izby v Kľaku. Zhládli sme tu autentické filmové zábery z filmového archívu, vypovedajúce o hrôzach vyvražďovania bezbranných civilistov v Kľakovskej doline. Zabíjali ich nielen nemeckí nacisti, ale aj Slováci.

Zuzana GERGELYOVÁ, HDK ObIV SZPB Trnava
snímka: Ján Mička

Záznam z miestnej kroniky:

„Utekáčania nikdy neboli takí súdržní, ako v čase Povstania!“

Prinavrátme si rovnakú súdržnosť!

V Utekáci oslavy SNP zorganizoval miestny obecný úrad, naša ZO SZPB a dobrovoľný hasičský zbor. Po predošlých dobrých skúsenostiach sme si prizvali na spoluprácu aj členov Klubu vojenskej histórie Krasnogvardejci Košice. Oslavovali sme teda aj formou rekonštrukcie povstaleckých udalostí.

Po pietnej spomienke pri pomníku padlých sa účastníci prešli „po stopách partizánov“ do Údolia Nikolaja Chmelnického v Drahovej. Tu sa im prihovorila predsedníčka ObIV SZPB v Lučenci Mária Švikruhová, ktorá svoje slová obohatila o zážitky a spomienky otca – odbojára.

Neskôr sa predstavili členovia štyroch klubov vojenskej histórie (Krasnogvardejci, Tatranskí vlci, Spišské Bystré a Levice), ktorí nám pred očami zrekonštruovali, ako pred 70-timi rokmi padol veliteľ miestnej partizánskej jednotky Nikolaj Chmelnickij.

Zaujímavosťou bolo, že v úlohe N. Chmelnického sa predstavil mladý Ukrajiniec Nikolaj Skopincev, rodák z Odesy.

Po oficiálnom programe ani u nás nechýbal tradičný partizánsky gul'áš. Samozrejme, že pochutnali sme si na ňom za zvukov heligónok.

Naše spomienkové oslavy však nebývajú len záležitosťou dospelých, na svoje si pri rôznych súťažiach toho roku prišli aj deti.

Záver vydareného dňa upevnila povstalecká vatra a ľudová veselica.

Gabriela ŠUSTEKOVÁ, tajomníčka ZO SZPB

Výročie pod Dargovom

Obec Dargov si spomienku na výročie SNP precítila nielen položením venca k pamätnej tabuli starostkou Štefániou Bojtiovou, ale aj pri slovách predsedu ObIV SZPB Milana Urbana z Trebišova. Spomenul, že dedina prišla za pomoc partizánom o 96 úplne a 22 čiastočne vypálených domov, o 87 percent zničených hospodárskych budov a hlavne o zastrelených občanov. Šesť ich zomrelo okamžite, ďalší deväti na následky strelných poranení.

Podobný osud postihol aj obce Bačkov, Stankovce, Kravany, Trnávku, Zbehnov, Malé a Veľké Ozorovce, Zemplínsku Teplicu, Egreš a mesto Sečovce. Celkovo bolo v obciach pod Dargovom vypálených 786 domov, fašisti pripravili o život 80 občanov.

Istou raritou tohtoročných osláv sa stalo varenie slivkového lekváru na Dubinách, pri čom kuchárom nôtli piesne mnohých folklórnych skupín. Nechýbali ani ukážky bojov vrátane leteckého súboja medzi sovietskym lavočkinom a nemeckým messerschmittom.

Ružena URBANOVÁ

Horné Hámre, pamätník Gul'ometné hniezdo.

Utekáč.

Utekáč.

XIII. ročník hviezdicového Pochodu vďaky

Pochod k bunkru Mor-ho pod Jelenskou skalou nad Richtárovou usporiadali základné organizácie SZPB Špania Dolina a Staré Hory.

Odštartovali sme ho pietnou spomienkou v Španej Doline k 70. výročiu SNP, kde sme si položením kvetov k pomníku na námestí uctili pamiatku padlých nielen v SNP, ale počas celej 2. sv. vojny.

Po privítaní starostom Marianom Slobodníkom som predniesol slávnostný príhovor a oboznámil s programom pochodu. Zo Starých Hôr privedla účastníkov podpredsedníčka ZO SZPB Marcela Bohumelová a z Dono-

vál prišli turisti na bicykloch.

Pri bunkri Mor-ho som poukázal prítomným na pozitívny prínos práve podpísanej Zmluvy o spolupráci medzi ZO SZPB Špania Dolina a ZO SZPB Staré Hory. V nej sa hovorí aj o efektívnejšej osvetovosti a propagačnej činnosti, čo podporujeme aj takýmito podujatiami.

Do pamätnej knihy sa zapísalo vyše 120 účastníkov pochodu, keď tesne predtým sa od M. Bohumelovej dozvedeli, že práve

tu sa tlačil povstalecký časopis Mor-ho, že ho bolo vydaných (január až marec 1945) 51 čísel a aj niekoľko čísel časopisu Zvesti.

Na záver sme sa odobrali na Staré Hory, kde nás tradične privítali starohorským chlebom s masťou a cibuľou a vynikajúcim gul'ášom. Kultúrny program s vatrou a pesničkami trval do neskorých večerných hodín.

Poznámka: XIV. ročník tohto pochodu sa bude konať v auguste 2015.

Štefan PAŠKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Trnavskí protifašisti počas výročia SNP.

Odvzdávanie ocenení v Novosade.

Za zvukov harmoniky

Oblastné oslavy trebišovského okresu prebehli v Novosade. O svoje zážitky z ústredných osláv SNP v Banskej Bystrici sa sem prišla podeliť aj väčšina zo stočlennej trebišovskej delegácie. Spolu s nimi do Novosadu prišli poslanec NR SR Róbert Puci, prednosta OÚ v Trebišove Rastislav Petrovič a ďalší.

K prítomným sa prihovorili predseda OblV SZPB M. Urban a starosta obce Jozef Jastrab, a venoval sa im aj predseda ZO SZPB Ivan Kseňák. S harmonikou a bojovými piesňami všetkých oslovil predseda plechotickej ZO SZPB Jozef Benej.

Vatru SNP síce prekazil dážď, avšak slávnosť pokračovala guľášom v kultúrnom dome.

Ďalšie oslavy tohto regiónu prebehli v Sečovciach, v Zemplínskom Hradišti, v Kyste...

Ružena URBANOVÁ

Trebišov sa opäť zaskvel svojou raritou

Tú by si už konečne mali začať osvojovať nielen hlavné mesto Bratislava, ale aj organizátori celoslovenských osláv SNP, Dňa víťazstva nad fašizmom, Dňa obetí Dukly... Je ňou špalier novej generácie protifašistov, u nás v Trebišove sú nimi naši žiaci a študenti.

Pri pomníku 267 vojakov Červenej armády na mestskom cintoríne držali čestnú stráž vojaci miestnej posádky a dvaja členovia Klubu vojenskej histórie v rovnosťatých červenoarmejcov.

Čestným študentským špalierom ako prví prešli miestni protifašisti na čele s predsedníctvom oblastného výboru a predsedami základných organizácií i členmi KSS. Po nich k pamätníku kráčali primátor mesta Marián Kolesár, zástupkyňa prednostu OÚ Alena Hodničáková a zamestnanci štátnej správy a samosprávy.

Po hymnách, sprevádzaných dávkami zo samopalov, po prednese básne a vystúpení predsedu OblV SZPB Milana Urbana sa oficiálna časť pietneho aktu skončila.

Ružena URBANOVÁ

Výročie SNP na poštovej pečiatke

V rámci osláv 70. výročia SNP v Trnave vydal SZPB, oblastná organizácia Trnava, poštový lístok a z iniciatívy Klubu filatelistov Trnava príležitostnú poštovú pečiatku. Poštový lístok bol verejnosti prezentovaný na zhromaždení občanov 28. augusta 2014, ktoré sa konalo pri Pamätníku SNP na Univerzitnom nám. v Trnave.

Poštový lístok nesie fotografiu z nádvorja trnavských kasární, kde sa pripravovali na odchod vojenská posádka a dobrovoľníci. Príležitostná poštová pečiatka zobrazuje portréty veliteľov trnavskej povstaleckej posádky

Andreja Benku-Rybára a Karola Fraňu.

Autorom výtvarného návrhu pečiatky je Mgr. Štefan Zachar. Poštová pečiatka sa používala na pošte v Trnave 28. 8. a nasledujúcich 7 dní.

Emília DÍTEOVÁ

Pezinčania v Pohronskom Bukovci

70-te výročie SNP sme si tu pripomenuli hneď po ústredných oslavách v B. Bystrici. Prišli aj predseda NR SR Pavol Paška, podpredsedníčka NR SR Jana Laššáková a minister školstva Peter Pellegrini. Medzi pozvanými oficiálnymi hosťami bol aj primátor mesta Pezinok Oliver Solga, sprevádzaný početnou skupinou členov a sympatizantov SZPB z Pezinka, na čele s predsedom základnej organizácie Dušanom Vilímom.

Po oficiálnom akte kladenia vencov, príhovoroch a zapálení povstaleckej vatry sa medzi prítomnými rozbehli družné debaty a príjemná zábava. Pre záujemcov, ktorí si chceli pozrieť obnovené partizánske bunkre, nachádzajúce sa vyššie v doline, bol pripravený autobus.

Členovia delegácie mesta Pezinok si v tento deň položením venca pri pamätnej doske pripomenuli aj hrdinskú smrť svojho rodáka generála in memoriam Karola Pekníka, ktorý tu padol po ústupe počas prenasledovania povstaleckého hlavného štábu nacistickými jednotkami. V rovnaký deň boli v obci zajatí obaja povstaleckí velitelia J. Golian a R. Viest.

Peter WITTRÜBER

SNP v Cabaji

V našej obci sme si SNP pripomenuli pri pamätníku padlých pred základnou školou.

Na začiatku pietnej spomienky starosta obce Jozef Ligač s predsedom OblV SZPB v Nitre Jozefom Havlom položili veniec a poklonili sa hrdinom. Prítomných občanov, ktorých sa tu zišla pekná skupinka, privítala básničkou žiačka 8. ročníka ZŠ Cabaj Jarka Ráczová.

Starosta v príhovore zdôraznil, aké dôležité je stretávať sa pri takýchto príležitostiach a spomínať si na padlých hrdinov. Jozef Havel k tomu doplnil zaujímavé informácie o postupe frontu a o oslobodzovaní tunajšieho územia. Prítomných natoľko zaujal, že s ním diskutovali ešte dlho po ukončení oficiálneho programu.

- IB -

Nový pamätník vďaka partizánom v Lenartove

V našej obci sa pred vypuknutím SNP sformovala 22-členná partizánska skupina Lipa, ktorá pred fašistami chránila hlavne svojich rodákov a blízkych krajanov. Časť z nich za to zaplatila životom, časť zostala nažive. Boli to hrdinovia v pravom slova zmysle, boli to naši drahí manželia, synovia a otcovia.

Každoročne v predvečer oslobodenia obce a v predvečer SNP sa schádzame pred obecnou budovou pri pamätnej tabuli padlým, aby sme im spolu s ich príbuznými vzdali úctu, zapálili malý plamienok sviečky, položili kytičku kvetov a započúvali sa do slov bás-

nika i predstavených obce, ktorí z dejín či z rozprávania starších vedia, čo všetko naši hrdinovia prežili.

No tohto roku sme sa zhromaždili už pri odhaľovaní pamätníka, ktorý sa vedenie obce rozhodlo postaviť našim hrdinským rodákom práve na 70. výročie SNP.

Vážnosť podujatia podporili svojou prítomnosťou spevácky zbor zo Slovinska a hosť z Českej republiky, no a, samozrejme, aj predseda a tajomník OblV SZPB v Bardejove Ján Šnyr a Milan Gibel'.

Po slávnostnom príhovore starostky J. Bľandovej ocenil prácu miestnych protifašistov i spoluprácu so základnou školou Ján Šnyr, ktorý za to odovzdal pamätný list predsedovi ZS SZPB J. Kavuličovi.

M. FRANDOFEROVÁ

Major Jozef Dobrovodský, generálmajor in memoriam – vlastenec a vojak

Pri príležitosti 70. výročia SNP (28. 8. 2014) mesto Žilina v spolupráci s OBIV SZPB odhalilo v Sade SNP pamätnú tabuľku povstaleckému veliteľovi majorovi a genmjr. in memoriam Jozefovi Dobrovodskému, veliteľovi prvej vojenskej jednotky, ktorá sa postavila na ozbrojený odpor okupačným nacistickým vojskám už pár hodín pred oficiálnym vyhlásením Povstania.

Obranným bojom v Strečnianskej tiesňave zabránil rýchlemu postupu nacistických vojsk a umožnil dokončiť mobilizáciu a rozmiestnenie povstaleckej armády na operačných smeroch obrany povstaleckého územia.

* * *

Ako veliteľ žilinskej posádky zostavil z vojakov i dobrovoľníkov dva bojaschopné pešie prápory, ktoré ihneď zasadil do obrany na prístupových cestách do Žiliny od Púchova i od Čadce. Na rozkaz ústredia nevyčerpať sa bojmi o Žilinu a stupňujúca sa aktivita nepriateľských jednotiek i nezabezpečené tylo ho donútili 30. 8. 1944

stiahnuť obranné postavenie do Strečnianskej tiesňavy, kde sa mu po istý čas darilo držať obranu. No pod tlakom presily a nedostatočnej podpory zo strany partizánov bol nútený ustupovať.

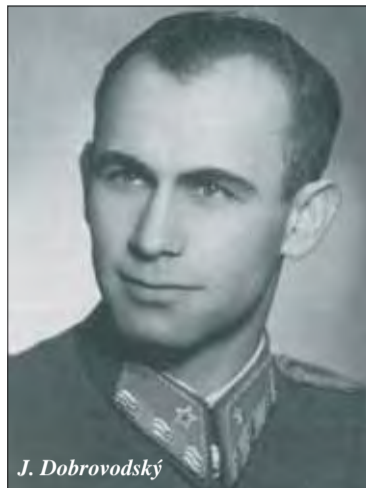
Osobne teda hneď v prvých chvíľach povstania bojoval o Dubnú Skalu, Vrútky, Priekopu, Kraloviansku tiesňavu a Martin.

Desiateho septembra 1944 bol ustanovený za veliteľa delostrelectva V. taktickej skupiny, následne za veliteľa I. taktickej skupiny 1. čs. armády na Slovensku. V bojoch o prístupy k B. Bystrici súčasne zastával funkciu veliteľa delostreleckého obranného úseku

Jaseň, t. j. obranného úseku 1. TS, a veliteľa delostreleckého oddielu Lieska. V bojoch o Dolnú a Hornú Štubňu, Čremošné a tiesňavu Malý Šturec osobne organizoval a riadil delostreleckú podporu boja.

Po vojenskom potlačení Povstania viedol od konca októbra 1944 v priestore Starých Hôr partizánsky spôsob boja. Po jednej z akcií Nemcov bola ich jednotka v oblasti Kečka obklúčená a zničená. Jeho samotného pri prechode cez Prašivú Nemci v polovici novembra zajali a previezli do B. Bystrice, kde sa mu až do úteku darilo tajiť totožnosť.

Kvôli silným omrzlinám a žalúdočnému viedu bol nútený vyhľadať zdravotné ošetrovanie. Po získaní falošných dokladov ho 13. 12. 1944 pod menom Jozef Kováč prijali do bratislavskej Štátnej nemocnice. Prvého februára 1945 odišiel na hornú Oravu do Nižnej, kde sa skrýval. Medzitým J. Dobrovodského vojenský súd 23. 2. 1945 v neprítomnosti odsúdil na trest smrti obesením.

J. Dobrovodský

Začiatkom apríla 1945 prešiel front a hlásil sa na veliteľstve 1. čs. armádneho zboru v ZSSR v Poprade. Desiateho apríla 1945 bol prijatý do čs. armády, a pridelený do štábu delostrelectva zboru. Následne sa s ním zúčastnil bojov od Vrútok až po Prahu.

Po vojne bol veliteľom 4. ťažkej delostreleckej brigády v Malackách a 7. delostreleckej brigády v Žiline a dočasným veliteľom 11. delostreleckej brigády v Košiciach. Dňa 15. 6. 1947 ho vymenovali do hodnosti plukovníka delostrelectva a prevelili na 2. oddelenie hlavného štábu v Prahe. V dobe od 1. 9. 1947

do 1. 12. 1948 zastával funkciu vojenského a leteckého pridelenca Veľvyslanectva ČSR v Bukurešti. Po odvolaní bol prevelený do delostreleckého učilišťa v Olomouci a odtiaľ do Vojenského výskumného ústavu v Prahe.

V roku 1949 sa Jozef Dobrovodský stal obeťou nezákonných represíí. 2. marca 1949 ho zaistili orgány Hlavného štábu a 10. novembra 1950 ho Štátny súd v Prahe odsúdil za údajnú vojenskú zradu a špionáž na 18 rokov väzenia. Postupne bol väznený v Mladej Boleslavi, Jihlave, Mírove, Olomouci, Leopoldove a Ilave.

Dňa 28. 4. 1955 bol po obnovenom procese oslobodený a po zmene trestu na 7 rokov väzenia prepustený na slobodu. Súd s J. Dobrovodským bol znovu obnovený v roku 1964. Rozsudkom Vyššieho vojenského súdu v Trenčíne bol oslobodený v plnom rozsahu a v roku 1966 vojensky a občiansky rehabilitovaný.

Svoju životnú púť ukončil 5. augusta 1986 v Bratislave. Druhého decembra 1991 ho prezident ČSFR vymenoval do hodnosti generálmajor in memoriam.

Pomocou historických prameňov spracoval Juraj DROTÁR, predseda OBV SZPB v Žiline

Som svedkom bombardovania Bratislavy

So záujmom som si prečítal článok 70. výročie prvého bombardovania Bratislavy od historika Petra Šumichrasta, uverejnený v č. 14/2014.

Som už 92-ročný a dobre sa pamätám na ten deň. Slúžil som vtedy v delostreleckom protiletadlovom pluku, ktorý mal sídlo v Zlatovciach pri Trenčíne, jeho veliteľom bol pplk. Zadžora. Pluk mal pred napadnutím chrániť hlavné mesto Bratislavu a tiež dva zbrojárske závody, Dubnicu n/Váhom a Považskú Bystricu. Jednotlivé batérie mal preto umiestnené okolo týchto miest. Uvádzam detaily: 2. batéria bola v Petržalke, 5. v Horskom parku, kde bolo sídlo oddielu, 7. v Dynamitke a mala protiletadlové guľomety anglickej výroby,

kalibru 20 mm, 8. na pravom brehu Malého Dunaja za Prievozom, bližšie k Podunajským Biskupiciam. 11. Svetlomerná bola v Podunajských Biskupiciach, veliteľom bol rodák z Mojtiňa npor. Jozef Martinisko. 15. batéria bola v Zimnom prístave. Dve ďalšie boli umiestnené v Dubnici a v Považskej Bystrici.

A teraz k samotnému osudnému dňu. Bol piatok 16. júla a bolo slnečno. Nič sa nedialo. Až o 9. hodine sme dostali správu, že nepriateľské lietadlá sú nad územím Maďarska. Ďalšia hovorila, že sú už 500 km, a posledná 300 km od nás a stále sa nič nedialo, hoci vojaci boli pri technike.

Až sa po 10. hodine objavilo navádzacie lietadlo, ktoré letelo hore prúdom Dunaja

a keď dosiahlo úroveň Zimného prístavu, vypustilo biely dym, čo značilo, že je nad cieľom. O 5 minút sa tu už rútili bombardéry. Keď dosiahli cieľ, už boli bomby vo vzduchu a padali. Rozkaz na paľbu nám nebol vydaný a mesto vyhlásilo letecký poplach neskoro. Nálet bol len jeden, no lietadlá leteli v rojoch.

Na čo si ešte spomínam je, že Dubnicu bombardovali pred tým a bombu zhodili aj na školu v obci Veľká Udiča (okr. P. Bystrica), že v Bratislave bolo po bombardovaní večer tak jasno, že ste mohli zbierať peniaze po zemi; že niekde povyše Senca bolo zasiahnuté americké lietadlo a horiace letelo vo výške 60–80 metrov smerom do Maďarska. Pri obci Gešajov (dnes Zálesie) z neho vyskočilo 7 osôb,

4 spadli na slovenskej a 3 na maďarskej strane. Tých štyroch pojala polícia a dala na úrad vnútra – Šaňo Mach ich potom usadil v Tatrách a podľa podania zobrali ich Nemci. Fotku tých štyroch som opatroval vyše 40 rokov, až nakoniec sa mi niekde stratila.

Ďalej uvádzam, že som si upratoval fotky z bombardovania Bratislavy, a tie som pred rokom daroval Dr. Tokárovi, lebo bol rodák z Bratislavy. Čo sa týka vojenskej techniky, mali sme čs. kanóny kalibru 8,35 mm, protiletadlové guľomety anglickej výroby kalibru 20 mm, ďalej načúvacie prístroje a svetlomety (priemer zrkadiel bol 150 cm).

Len toľko spomienok na osudný deň. Zároveň srdečne ďakujem pánovi pplk. Petrovi Šumichrastovi, že sa podobral oživiť a pripomenúť toto smutné výročie.

Michal LIŠKA, Istebné

Aký príbeh rozpráva bardejovská Ulica Andreja Švianteka?

Môj otec Andrej Šviantek sa narodil 23. 9. 1908 v Bardejove. Je vlastníkom dvoch osvedčení 255/1946 Zb. Jedno je od 15. 3. 1939 do 24. 9. 1943 a od 14. 7. 1944 do 30. 8. 1944 ako účastník domáceho odboja, od 25. 9. 1943 do 13. 7. 1944 ako čs. politický väzeň a od 31. 8. 1944 do 6. 9. 1944 ako čs. partizán, ktorý tohto dňa padol v boji. Druhý – Osvedčenie Andrej Šviantek ako účastník národného odboja za oslobodenie – je od 31. 8. 1944 do 6. 9. 1944 ako čs. partizán. Tretie je Potvrdenie In memoriam – Andrej Šviantek ako čs. partizán partizánskej skupiny Karasjov od 31. 8. 1944 do 6. 9. 1944. Okrem toho má ešte mnoho iných významenani.

Dňa 25. 9. 1943 v obedňajších hodinách som bola doma s otcom a nevlastnou matkou Annou, s ktorou sa oženil potom, ako nám zomrela vlastná matka (6. 2. 1942). Starší súrodenci Mária a Ján boli ešte v škole. Odrazu k nám vtrhlo gestapo na čele s nám dobre známymi ľuďmi, veliteľom HG za Bardejov a dvomi gardistami.

Prišli zatnúť otca pre údajné rozširovanie plagátov. Kričali naňho, aby im vydal plagáty, a keď otec povedal, že žiadne nemá, začal ho veliteľ HG biť obuškou po hlave, chrbte, rukách, zvalil ho na zem

a kopal do neho. Úplne ho skrval. Gardisti začali medzitým s domovou prehliadkou, všetko nám povyhadzovali z postele, povyzliekali periny a vankúše. Vyhodili aj všetku slamu, na ktorej sme spali, a všetky šaty.

Keďže nič nenašli, vzali otca pod pazuchu, zbitého a skrveného ho vliekli do pripraveného auta. Utekala som za nimi, kľakla som si pred veliteľa HG na kolena a so slzami v očiach som ho prosila, aby nám otca nebrali, že je jediný živiteľ rodiny. Moje slová vôbec nebrali do úvahy a ešte sa pritom

smiali. Veliteľ HG ma chytil za vlasý a hodil na zem. Rozbila som si nos, celú tvár som mala od krvi.

Otca naložili do auta a odviezli do väznice v Prešove. Mučili a vypočúvali ho a potom odtransportovali do zaisťovacieho tábora v Ilave, kde bol do 13. 7. 1944.

Toho dňa, po prepustení, vo večerných hodinách ho gestapo priviezlo v dobytčom vagóne do Bardejova. Zbitého a dokopaného. Mal 50 kg. Ale aj napriek tomu sme boli veľmi šťastní, že sa vrátil živý. Rozprával nám, ako ho tam mučili, pichali mu žeravé špendlíky pod nechty, ale on sa k ničomu nepriznal.

Po príchode domov sme ho štyri týždne opatrovali. Každý deň prišiel k nám gestapák, aby sa otec podpísoval, že je doma a že sa zotavuje. Po mesiaci, keď sa už mohol postaviť na vlastné nohy, sa musel sám hlásiť na bardejovskom gestape a pritom sa podpisovať až do 30. 8.

1944. Okolo 25. 8. 1944 nás deti aj nevlastnú matku dal otec odviezť do Čergovského pohoria k 90-ročnej babičke, ktorá nás ukryla v pivničnej tmavej miestnosti pri dome. Keď sa otec 31. 8. 1944 neprišiel na gestapo podpísať, vraj prišli do nášho domu a zisťovali, kde je celá rodina. Nič sa nedozvedeli, a tak sa tam gestapo našahovalo a bolo tam ubytované až do oslobodenia Bardejova 19. 1. 1945.

Otec 31. 8. 1944 odišiel k partizánskej skupine Karasjov, ktorá pôsobila práve v Čergovskom pohorí. Keď chcel 6. 9. 1944 prísť za nami, pri Kapličke na Prehybe v Livovskej Hute ho zastavili ešte aj s jedným, nám neznámym partizánom, dobre známymi spolubojovníkmi otca, ktorí ich po hádke obidvoch zastrelili. V spisoch sa píše, že padol v boji, ale tam údajne žiadny boj nebol.

Babka nás celý čas ukrývala, starala sa o nás a nosila nám skrom-

né jedlo, aby sme prežili. Ukrytí u babky sme prežili aj to, keď do jej domu Nemci vystrelili delostreleckú mínu. Preletela celým domom, cez pôjd a zastavila sa výbuchom v kopci za stodolou. Našťastie nikoho nezasiahla.

To, čo sme prežívali my tri deti od úmrtia vlastnej matky, počas väznenia otca a jeho smrti až do oslobodenia Bardejova 19. 1. 1945, je navždy zapísané v našich dušiach. Nedá sa to z nich vymazať, nedá sa na to zabudnúť, iba si to vziať do hrobu.

* * *

Všetky otcove doklady sú uvádzané na meno Šviantek. Až keď mesto chcelo pomenovať na sídlisku jednu ulicu po otcovi, na matrike zistili, že otec sa volá Šviantek, a preto jedna z ulíc na bardejovskom sídlisku sa nazýva – Ulica Andreja Švianteka.

Katarína VANTOVÁ, rodená Švianteková
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

70 rokov od tragického skonu veľkého politika a bojovníka proti fašizmu Jan Šverma: smrť v slovenských horách

Mená ulíc i pražského mosta s jeho menom zmizli do nenávratna, i keď v ojedinelých prípadoch by sme ešte ulicu Jana Švermu, alebo jednoducho Švermovu, ešte niekde našli.

V jeho prípade je to naozaj nepochopiteľné. Pokiaľ sa niekomu znepestilo, napríklad, Gottwaldovo námestie, nuž prosím. Bol predseda zodpovedný za mnohé nezákonnosti v rokoch 1948–1952, predovšetkým za tzv. hľadanie vnútorného nepriateľa vo vlastných radoch.

Komu však môže zavádzať Jan Šverma? Jediný predvojnový poslanec Národného zhromaždenia, ktorý obetoval svoj život v boji proti fašizmu!

* * *

Šverma bol vzdelaný komunista, čestný a zásadový človek. Tak trochu ho môžeme prirovnať k Slováckovi Vladimírovi Clementisovi. Nakoniec, so samotným Gottwaldom si Šverma nie vždy rozumel a v roku v 1936 mnohí stranícki funkcionári očakávali medzi nimi vzájomný konflikt. KSC vtedy Švermu poverila funkciou šéfredaktora Rudého práva, ale v tomto prípade v podstate išlo o odstavenie Švermu z úzkeho vedenia strany. Opäť ich spojila až kľúčová politika strany v rokoch 1936–38, a to vytvorenie ľudového protifašistického frontu.

Z novinárskeho hľadiska Šverma z Rudého práva urobil moderné, žánrovo pestré, čítavé, príťažlivé a graficky výrazné noviny. V týchto straníckych novinách zaviedol rubriky pre deti a mládež, ženy, robotníkov, roľníkov, dokonca pre módu. Uverejňoval román na pokračovanie, poeziu. So svojím legendárnym redakčným kolektívom a spolupracovníkmi (napr. Júliusom Fučíkom, Eduardom Urxom, Stanislavom Brunclíkom, Kurtom Konradom, Václavom Křejom, Evženom Rošickým, Janom Krejčím, Vratislavom Šantrochom, Františkom Křížekom, Václavom Sinkulem a ďalšími) vytvorili Rudé právo, ktoré vtedy predbehlo celú českú žurnalistiku a zdá sa, že aj svoju dobu. Len pre zaujímavosť – všetci tí, ktorých sme menovali, tvorili kosť redakcie a spolu so svojím šéfredaktorom neprežili, zahynuli v boji proti fašizmu.

Jan Šverma mal jasné predstavy aj o povojnovom Československu. Stručne, ale o to výstižnejšie

ich predstavil pred SNR 3. októbra 1944 v Bratislave. „Táto národná jednota je umožnená tým, že všetci si uvedomujeme, že po oslobodení sa jednoducho nemôžeme vrátiť späť, nemôžeme smerovať k tomu, čo bolo v roku 1938, že musíme ísť vpred, že nová Československá republika musí byť skutočne nová, demokratickejšia sociálne i národnostne spravodlivejšia, lepšia... Nové Československo musí byť naozaj nové aj svojou národnou politikou... Slovenský národ je svojbytný a samostatný slovenský národ... Nová Československá republika musí byť vybudovaná ako bratský zväzok troch rovnoprávných národov: Čechov, Slovákov a Karpatských Ukrajincov. V Čechách bude pánom Čech, na Slovensku Slováčok...“

Nečudo, že toto jeho vystúpenie sa stretlo s obrovským ohlasom. Nielen medzi politikmi, ale aj medzi vojakmi, partizánmi i obyvateľmi B. Bystrice a jej okolia. Aj tu sa Šverma ukázal ako prezieravý a schopný politik, ktorý veľmi dobre rozumel všetkým slabinám v ponímaní národnostnej politiky na území predmníchovskej ČSR. Dnes by sme dokonca mohli povedať, že mal možno svoju predstavu o akomsi federatívnom usporiadaní Československa, v ktorom by už nikto nepresadzoval teóriu o tzv. československom národe.

Jan Šverma bol aj aktívnym propagátorom myšlienok slovanskej vzájomnosti. Po prvýkrát ich spracoval v štúdií Slovanská myšlienka v českej politike a potom napísal dve úvahy – Historické pripomienky nacistickým slovanobijcom a Myšlienka solidarity v českej politike. Tu sú niektoré myšlienky z týchto troch diel: „...Viera v silu a moc slovanskej vzájomnosti... má hlboké korene v celej našej národnej histórii... Naši národní buditeľia čerpali svoju silu z myšlienky slovanskej vzájomnosti, ktorá sa práve zrodila v tej dobe, a zrodila sa na českej zemi... Sme súčasťou mohutného slovanského rodu, ktorý vo svojom zjednotení by predstavoval veľkú silu v Európe i na celom svete.“ Šverma počas vojny pripomínal aj slová, ktoré v roku

1867 zazneli v Moskve z úst Františka Palackého: „My v tichosti zatiaľ dozrejme, aby sme včas, kedy by nám cudzie ruky siahli na hrdlo, Slovania sa zjavili ako obor nepredstavenej sily a veľkosti, ktorej sa vrah zľakne.“

V Moskve v roku 1941 vznikol Všeslovenský výbor, v ktorom pracovali zástupcovia Ruska, Československa, Juhoslávie a Bieloruska, pričom bol zvolený za člena jeho prezídia a zúčastnil sa na oboch vojnových slovanských zjazdoch – v au-

Tento záber vznikol s najväčšou pravdepodobnosťou 7. novembra 1944 pri príležitosti spomienky na 27. výročie Októbrovej revolúcie v Rusku. Časť štábu SNP na Soliskách počas ústupu partizánov do hôr. V strede vidieť trojicu Šverma, Slánský, Asmolov. Je to zároveň posledná fotografia živého Jana Švermu. O niekoľko dní neskôr pod Chabencom zahynul...

guste 1941 a v apríli 1942. Okrem toho podieľal sa na vydávaní časopisu Slavjane.

Jan Šverma odletel 28. septembra 1944 z Kyjeva do B. Bystrice, aby spoločne s Rudolfom Slánskym a Markom Čulenom presadzovali vplyv moskovského vedenia KSC v SNP. Po potlačení Povstania a ústupe do hôr Šverma sa vydal so svojou štábnou skupinou najťažšou trasou na Chabenec. Ešte predtým mu však ponúkli s niektorým z posledných letov odletieť do Sovietskeho zväzu. Odmietol a ako povedal, „nikdy by sa nemohol pozrieť do očí slovanskému národu, keby ho opustil v najťažších chvíľach“.

Dňa 8. novembra 1944 Švermu videl a počúval jeho príhovor k partizánom aj jeden z nich – Jozef Nálepka. O dva dni neskôr v slovenských horách zasypaných snehom však Jan Šverma zomrel na zápal pľúc a celkové vysilenie.

Ako by sa vyvíjali ďalšie životné osudy Jana Švermu v prípade, že by sa dožil mája 1945, a teda oslobodenia republiky? Na túto otázku sa neodvážil odpovedať žiadny historik ani politológ. Šverma bol síce zásadový komunista, vzdelaný marxista, ktorý by sa však nikdy nepridal na stranu deformátorov a dogmatikov. Jednoducho bol zásadový a čestný. Možno by na určitý čas bol v strane i štáte mužom č. 2, po Gottwaldovej smrti v roku 1953 i mužom č. 1, možno by skončil na šibenici ako jeho

Ešte jeden detail zo Švermovho života. V novembri 1941, kedy nacistická armáda bola iba niekoľko desiatok kilometrov od Moskvy, Jan Šverma v nej zostal ako jediný z celého vedenia KSC. Práve vtedy, v azda najťažších časoch Veľkej vlasteneckej vojny, sa začal intenzívne venovať otázkam slovanskej vzájomnosti, pracuje v najužšom vedení exekutívy Kominterny, ako komentátor českého vysielania moskovského rozhlasu a v redakcii Československé listy.

* * *

Jan Šverma (nar. 2. marca 1901 v Mnichovom Hradišti, zahynul 10. novembra 1944 pod Chabencom) si práve teraz – v roku 70. výročia SNP a svojej tragickej smrti zaslúži, aby sme mu venovali zvýšenú pozornosť. Nielen preto, že na území ČR a SR nenájdeme už asi ani jeden Švermov pamätník, ale aj preto, lebo pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia historik doc. PhDr. Josef Haubelt, DrSc., o.i. konštatoval, že „história bola Švermovi nielen učiteľkou života, ale aj prologom budúcnosti, v ktorej pre povojnovú dobu videl práve veľký rozmach slovanských národov.“

To, že dnes nastali aj antišvermovské časy, musíme vziať na vedomie. Žiaľ, taká je u nás i na západ od rieky Moravy tzv. demokracia. Tá nikdy nevezme na vedomie, že zo študenta práva, ktorý pochádzal zo zámožnej rodiny, sa stane profesionálny revolucionár a popredný funkcionár predvojnovy KSC. O to viac z dnešného pohľadu je nepochopiteľné, že ČST ešte v roku 1987(!) vrátila námet na televízny seriál o Janovi Švermovi s odôvodnením, že „vzhľadom na množstvo ponúk spracovať práve toto historické obdobie, je tento rukopis bez šancí na realizáciu“.

Nuž, čo k tomu dodať? Toto si tento skutočný hrdina, filozof, teoretik, ale zároveň úspešný politický praktik s veľkou charizmou, organizátor, publicista i talentovaný rečník, neobyčajne čestný človek a skutočne veľký Slovan nezaslúžil. Veď sa to stalo v čase, keď v ČSSR bola vedúcou silou KSC, ktorej bol členom od jej vzniku, ktorú pomáhal zakladať s tými najčistejšími úmyslami...

Vlado MEZENCEV

Ako Hitler ohlásil dávno plánovanú vojnu

Dňa 22. augusta 1939 nemecký diktátor zhromaždil v Berghofe asi štyridsať vysokopostavených dôstojníkov Wehrmachtu a bez stenografického záznamu im oznámil, čo od nich čaká.

Napriek tomu si niekoľko prítomných poznámky urobilo. No všetci okamžite pochopili, že prežívajú historický moment vo svojom živote. Hitler ich zasväcoval do najväčšieho vojnového plánu v histórii ľudstva. „Povolal som vás, aby som načrtnol politický obraz,“ – začal. „Aby ste hlbšie spoznali faktory, o ktoré opieram rozhodnutie konať, a aj na to, aby som vám vstúpil veľkú sebadôveru.“

„Konflikt s Poľskom“ je podľa neho nevyhnutný: „Rozhodnutie o ňom som prijal ešte na jar.“ No plánovalo sa „až o niekoľko rokov

obrátiť zbraň proti Západu, a až potom aj proti Východu. Lenže poradie sa nedá ustanovovať.“

Hra vabank

Situáciu, aká sa vytvorila na politickej scéne koncom leta 1939, Hitler charakterizoval ako „priaznivú“. V Stredozemnom mori súperia Taliansko, Francúzsko a Veľká Británia, vo východnej Ázii západným mocnostiam chodí po hlave Japonsko a na východe kraluje napätie. Na využitie tohto momentu treba „železnú nervy“ a „železnú rozhodnosť“.

Bola to hra vabank. Hitler hovoril: „Západ má len dve možnosti boja proti nám. Po prvé, blokádu – no tá nebude efektívna vzhľadom na naše dostatočné schopnosti vlastného zabezpečenia a existenciu zásobovacích zdrojov na Východe. Po druhé – útok zo západu cez Magino-

ovu líniu považujem za málo pravdepodobný.“ Hoci absolútne istým si tým nemohol byť.

Po podpísaní paktu o neútočení so Sovietskym zväzom Hitler napísal: „Je to veľký cieľ, ktorý si vyžaduje veľkú účasť. Bojím sa len, že v poslednej chvíli mi nejaký špinavý pes navrhne plán sprostredkovania.“

Narážal tým na rok 1938, keď vojská Wehrmachtu už boli pripravené na vpád do Československa, no na poslednú chvíľu taliansky diktátor Benito Mussolini prinútil svojho spojencu zvolať Mníchovskú konferenciu.

Sedem záznamov

Hitlerovo vystúpenie bolo zachytené najmenej v siedmich rukopisoch. I keď sa od seba značne odlišovali, v základných momentoch boli zhodné. Takými sú napr. verzie admirála Wilhelma Cana-

risa, náčelníka generálneho štábu Franza Haldera, alebo aj admirála Hermanna Boehma.

Hitlerovo vystúpenie nezostalo utajeným. Už o dva dni sa text záznamu v omnoho ostrejšom variante ocitol v rukách amerického dopisovateľa Louisa P. Lochnera, ktorý ho mienil odovzdať svojmu veľvyslanectvu.

Strach diplomata

Novinár sa teda vydal na americké veľvyslanectvo, no pracovník Alexander C. Kirk papier neprevzal so slovami: „To je bomba, nechcem sa toho ani dotknúť!“ Lochner sa teda vydal za britským veľvyslancom, ktorý daný text, samozrejme už zašifrovaný, poslal do Londýna. Záznam vyvolal tie najhoršie obavy u premiéra Neville Chamberlaina – lebo Hitler sa chcel za každú cenu a za akékoľvek riziko dopracovať k vojne.

Podľa Die Welt, 21. august 2014

(Wie Hitler seinen lange geplanten Krieg erklärte)

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 7:** Igor Páv 92 rokov.
- **Bratislava 9:** Anna Poláčková 90 rokov.
- **Bratislava 16:** Mária Hucíková 83 rokov.
- **Bratislava 19:** Vladimír Ondruš 93 rokov.
- **Bojnice:** MUDr. Ing. Rudolf Borovský 91 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Ing. Jarolím Murgaš 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Elena Kotočová 95, Anna Pálková a Alžbeta Uhrínová 85, Margita Krčová 82, Mgr. Ivan Bartoš 55 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** MUDr. Jaroslav Klvač 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Podlavice:** Ing. Ján Hudec 65 rokov.
- **Bardejov 1:** Helena Vabnová

- 93 a MVDr. František Šarišský 86 rokov.
- **Bardejov 2:** Ing. Milan Kučeka 40 rokov.
- **Bardejov 3:** Eva Kunstová 80 a Anna Majcherová 65 rokov.
- **Bardejov 4:** Paulína Božiková 65 a Oľga Voľanská 60 rokov.
- **Becherov:** Mária Žurbejová 92 a Štefan Dušenka 65 rokov.
- **Belá – Dulice:** Miloslav Kováčik 65 rokov.
- **Čaňa:** Marta Buhlová 70, Marta Kušnieriková a Jolana Sviatková 65 rokov.
- **Dolná Krupá:** Emília Bachratá 70 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Eva Valachová 70 rokov.
- **Donovaly:** Bohumil Vyskočáni 70 rokov.

- **Dunajská Streda:** Vlastimil Bránka 80 rokov.
- **Giraltovce:** Imrich Šramko 91, Anna Bartošová 84 a Anna Pantlikašová 83 rokov.
- **Hrachovo:** Matúš Halaj 88 rokov.
- **Hniezdne:** Peter Simák 60 rokov.
- **Horná Mičiná:** Janka Marková 80 rokov.
- **Košice 16:** Michal Beňak 88 rokov.
- **Košice – Staré Mesto:** Peter Matišin 91 rokov.
- **Krivé:** Žofia Steranková 91 rokov.
- **Kríže:** Marián Smrek 45 rokov.
- **Komárno:** Jozef Machalík 89, Vladimír Halmo 88, Júlia Grešová a Etela Nagyová 87, Irena Böhmová a Gizela Strasserová 86 rokov.
- **Kurimka:** Ján Petraško 60 rokov.
- **Ladomirová:** Helena Rudyová 65 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Peter Házy 50 rokov.
- **Lipany:** Anna Timčová 83 rokov.
- **Levice:** Elena Lomenová 80 rokov.
- **Lučenec 1:** Viera Bartoňová 80 rokov.
- **Lučenec 2:** Ing. Branislav Hárnorník 50 rokov.
- **Lučatín:** Pavel Mažáry 70 rokov.
- **Melčice – Lieskové:** Emília Struhárová 85 rokov.
- **Michalany:** Alžbeta Sedláčková 82 rokov.
- **Miezgovec:** Ing. Božena Holíčková 70 rokov.
- **Myjava:** Imrich Bagala 91 a Bohumír Havíř 87 rokov.
- **Novosad:** Jozef Potocký 88 rokov.
- **Nová Baňa:** Mária Nováková 94 rokov.
- **Nitra – Zobor:** Michal Marko, Pius Hajdák, Viliam Halla a Ján Makovínyi 83, Michal Rohál a Peter Sisák 82, Rudolf Steňička, Rudolf Sýkora, Jozef Lehocový a Rudolf Grofík 80, Anna Šothová 75 rokov.
- **Nemce:** Vladimír Fremal 30 rokov.
- **Očová:** Pavel Huliak 70 rokov.
- **Osádka:** Juraj Murina 86 a Jolana Murinová 82 rokov.
- **Pezinok:** Anna Lovičová 90 rokov.
- **Považská Bystrica:** Jiří Staviňoha 80 rokov.
- **Poltár:** Emília Kubišová 83 a Darina Kapcová 81 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Július Kóňa 82 a Ľudmila Šimková 65 rokov.
- **Ružomberok:** Anna Buková 92 rokov.
- **Rudňany:** Jozef Meluš 91 rokov.
- **Raslavice:** Margita Janošková 87 rokov.
- **Stebník:** Mária Peregrimová 86 rokov.
- **Stará Kremnička:** Rozália Or-

Ilustr. foto: Bojovník

Jozef, veľa zdravia k Tvojej 90-ke

Vo štvrtok 25. septembra 1924 sa Varínčanom Kornélii a Jozefovi Pomikálekovi narodil syn Jožko.

Po presťahovaní sa do Vrútok už ako malý chlapec si spolu s kamarátmi pri vrútockej plavárni „zapožičali“ od Nemcov, ktorí postupovali na Poľsko, dve pištole Parabellum. Po potlačení SNP zase pomáhal povstaleckým vojakom a partizánom, keď ich ako vedúci predajne zásoboval potravinami.

Prvého októbra 1946 nastúpil na vojenskú základnú službu, po jej skončení vstúpil do armády a v rôznych funkciách v nej pôsobil až do odchodu na dôchodok 31. decembra 1984. Do zálohy bol prepustený v hodnosti podplukovník.

Jozef Pomikálek neodpočíval ani na dôchodku, aktívne pracoval v OV SZPB ako hospodár.

Je držiteľom viacerých štátnych vyznamenaní. Pri príležitosti 70. výročia SNP mu bolo udelené Čestné uznanie ÚR SZPB.

Predseda Občianskeho združenia SZPB Martin nášmu jubilantovi srdečne blahoželela a ďakuje za jeho prácu vo zväze. Do ďalších rokov mu želáme pevné zdravie a spokojnosť v kruhu najbližších. **Štefan TICHÝ**

Činorodý jubilant

Tohto roku sa dožil významného životného jubilea 85 rokov aktívny odbojár PhDr. Ondrej Kučera.

Pri tejto príležitosti mu srdečne zablahoželeli a popriali všetko najlepšie, najmä pevné zdravie, a do ďalších rokov ešte veľa síl, entuziazmu a osobnej pohody v kruhu rodiny a zároveň odovzdali medailu M. R. Štefánika III. stupňa za Občianske združenie SZPB Martin predsedu Imricha Repka a tajomníka Štefana Tichého.

Jubilantovi osobne zagrataloval aj viceprimátor mesta Martin Alexander Lilge. **-ŠT-**

- ságová 92 a Emília Kašiarová 65 rokov.
- **Senica:** Anna Bartoňová 85 rokov.
- **Sučany:** Elena Jamrišková 84 a Johana Stanová 81 rokov.
- **Sukov:** Mária Kačurová 89 rokov.
- **Svidník:** Ján Hvizd 86, Štefan Skička 70 a Mária Džupinová 65 rokov.
- **Stropkov:** Anna Mižová a Ján Komišák 88 rokov.
- **Stará Turá:** Marta Görögová 75 a Viliam Solovič 65 rokov.
- **Skýcov:** Štefánia Žikavská 89 rokov.
- **Slovenská Ľupča:** Želmíra Korónyová 91, Anna Oľšáková 87, Blažena Bruchániková 81, Alžbeta Gálusová a Štefan Kišš 70, Emília Polievková a Ján Bobák 65, Ingrid Dobišová 50 rokov.
- **Sečovská Polianka:** Anna Kocišová 84 rokov.
- **Špania Dolina:** Františka Šnágerová 81, Ferdinand Bičan 75, Mikuláš Mistrík 70 a Milan Budovec 45 rokov.
- **Tlmače:** Eva Éhnová 60 rokov.
- **Trnava 2:** Štefan Mokry 95, Stela Kovačicová 93, Jaroslav Žilák 87, Zlata Kondlová 70 a Mgr. Mária Žideková 65 rokov.
- **Trenčín 1:** Juraj Nedorost a Vieroslav Pelech 65 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Mgr. Soňa Václavová 70 rokov.

- **Ulič:** Gizela Lipovská 92 rokov.
- **Valaská:** Ondrej Králik 90, Kristína Benčíková 89, Veronika Belasá 83 a Elena Krejčová 82 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** JUDr. Štefan Harakaľ 65 rokov.
- **Vranov n/Topľou 3:** Martin Smolko 65 rokov.
- **Zvolen – Zlatý Potok:** Ján Antal 90 rokov.
- **Zlaté Moravce:** Zuzana Melišková 92, Marek Pavkov 87, Ľudevít Andor 85 a Mária Absolónová 81 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Katarína Fabanová 75 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželeáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 26** s 85-ročným PhDr. Karolom Šufliarskym.
- **Hostie** s 91-ročným Jozefom Vidom.
- **Stará Kremnička** s 93-ročnou Helenou Balážovou a 83-ročným Kamilom Žiakom.

Česť ich nehynúcej pamiatke.

ČESKÝ SVAZ BOJOVNÍKŮ ZA SVOBODU
A SLOVENSKÝ ZVÄZ PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV

VYHLÁSENIE k svojim členom a občanom ČR a SR

V dňoch 25. a 26. septembra 2014 sa v Buchloviciach konalo pracovné stretnutie delegácií Českého zväzu bojovníkov za slobodu (ČSBS) a Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB), ktoré sa zaoberalo prehĺbením spolupráce oboch organizácií.

Obe organizácie konštatujú, že sa im podarilo naplniť spoločné predsavzatia, prijaté v septembri 2013 v Bratislave. Obe organizácie odbojárov vychádzajú zo spoločných koreňov stmelených bojom za slobodu národov Čechov a Slovákov a bojom proti nacizmu a fašizmu, ktorý vyvrcholil v 2. svetovej vojne spoločným bojom Čechov a Slovákov v SNP.

Uvedomujú si, že v Európe sa opäť prebúdzajú tendencie podporujúce extrémistické, nacistické a fašistické prejavy a činy tak v našich krajinách, ako aj v zahraničí, a to práve v období príprav 70. výročia oslobodenia a víťazstva nad fašizmom. Jedným z dôkazov týchto prejavov je tiež to, že zo slovníka historikov a politikov sa pomerne rýchlo vytráca vojnový pojem „fašistické“ alebo „nacistické Nemecko“.

Oba zväzy – ČSBS i SZPB – podporujú vyhlásenie Medzinárodného výboru utečencov a vyhnanco, obetí fašizmu a nacizmu, prijaté na jeho zasadnutí 19. a 20. septembra v Bratislave, aby OSN odsúdila ako zločinecký nielen 23. august 1939 (Deň podpisu paktu Molotov – Ribbentrop), ale aj 30. september 1938 (Deň podpisu zradného mníchovského diktátu), pretože 23. august, tzv. Európsky deň boja s totalitnými režimami, je len nedokonalým zakrývaním britskej, francúzskej a talianskej kolaborácie s Hitlerom, a to už rok predtým.

Na posilnenie spoločnej histórie oboch národov v boji za slobodu obe delegácie vyhlasujú, že budú pôsobiť v občianskej spoločnosti svojich krajín na svoje vlády, aby neustále pripomínali dôležité medzníky spoločnej histórie práve v dobe, keď sa opäť objavujú i zo zahraničia podporované tendencie úmyselného skresľovania spoločných nedávných dejín a snahy meniť výsledok rozhodnutia víťazných mocností z obdobia 2. svetovej vojny, hlavne rozhodnutia víťazných mocností v Jalte a Postupime.

Odporúčame, aby v ČR bol zavedený 29. august ako „významný deň pripomínajúci výročie Slovenského národného povstania“, ktoré bolo dôležitým krokom k oslobodeniu oboch našich národov.

Ďalej odporúčame, aby na Slovensku bol obdobne zavedený 28. október ako „významný deň vzniku Československej republiky“.

Obe delegácie vyjadrujú podporu prehľbovaniu vzájomnej spolupráce s ďalšími zahraničnými odbojárskymi organizáciami združenými vo FIR.

Obe odbojové organizácie so znepokojením sledujú vývoj situácie na Ukrajine a uvedomujú si nutnosť iba mierových a diplomatických riešení tejto situácie s nevyhnutnosťou zastavenia bojov v tejto krízovej oblasti. V tejto vzniknutej situácii kritizujú neobjektívnu niektorých komunikačných prostriedkov tak v našich krajinách, ako aj na medzinárodnej úrovni.

V Buchloviciach, dňa 26. septembra 2014

Ing. Jaroslav Vodička, v. r.

Ing. Pavol Sečkář, PhD., v. r.

Nová publikácia VHÚ:

Pramene k vojenským dejinám Slovenska

Riaditeľ Vojenského historického ústavu plk. Miloslav Čaplovič pri príležitosti 70. výročia Karpatsko-duklianskej operácie a Dňa obetí Dukly predstavil v priestoroch vyhládokovej veže na Dukle novú publikáciu uznávaného slovenského vojenského historika a dlhoročného pracovníka Vojenského historického ústavu Jozefa Bystrického.

Obsah ním spracovaného diela *Pramene k vojenským dejinám Slovenska. 1. čas. armádny zbor v ZSSR a jeho účasť na oslobodzovaní Slovenska 1944–1945*

tvorí okrem predhovoru, prehľadu použitých a odporúčaných prameňov a literatúry, skratiek, príloh a menného registra 103 archívnych dokumentov.

Dokumente prehlbujú súčasný stav poznania a sú významnou oporou pre syntetizujúci pohľad na súvislosti, podmienky a zvláštnosti vedenia bojovej činnosti 1. čas. armádneho zboru v ZSSR prebiehajúcej na slovenskom úseku východného frontu od septembra 1944 do začiatku mája 1945, jej priebeh a výsledky. *Podľa vhu.sk, 6. október 2014*

K SNP vo Viedni

Dňa 4. septembra sa 7 členov ObIV SZPB z Nového Mesta nad Váhom zúčastnilo otvorenia výstavy k 70. výročiu SNP v kultúrnom centre pri velvyslanectve SR vo Viedni.

Výstava spočívala v premietaní dokumentárnych filmov o SNP, ktoré predviedli pracovníci Múzea SNP v B. Bystrici.

Návšteva za účasti asi 70 Slovákov žijúcich vo Viedni sa niesla v duchu besied a rozhovorov o SNP. *Ján HULÍNEK*

Oslovili nás, tak prečo by sme neprišli!

Presne takto reagoval Ladislav Skrak, predseda Klubu výtvarných umelcov a teoretikov pri SZPB, na otázku, ako sa s výstavou výtvarnej tvorby k 70. výročiu SNP dostali práve sem, na Gymnázium J. Papánka na Vazovovej 6 v Bratislave. „Ich výhodou je, že chceli mať takéto podujatie,“ dodal.

Ako na tento nápad prišla učiteľka dejepisu Viera Simonidesová? „Keď som rozmýšľala, ako inak priblížiť žiakom 70. výročie SNP, tak som, samozrejme, oslovila SZPB. Že tu dnes (8. 10.) máme tieto umelecké diela, to je už aj na odporúčanie tajomníka ÚR SZPB V. Longauera.“

Niekoľko z asi tridsiatky študentov sa odfotilo aj pri buste povstaleckého bojovníka, študenta M. Nešpora, ktorého neumučili nemeckí, ale slovenskí nacisti. V. Simonidesová vpravo.

Výzva V Bojovníku č. 15/2014 sme uverejnili fotografiu mladého vojaka Jána Šuriho, ktorú po celý život opatrovala mama našej čitateľky, ktorá sa podpísala ako Mária.

Na tento oznam sa nám ozval syn Ján Šury, ktorý upresnil, že sa píše s „y“, a prosí pani Máriu, aby sa mu ozvala na telefónne číslo: 0907 714 626.

Dielo majstra Pelikána opäť na Gemeri

Vďaka iniciatíve podpredsedu ÚR SZPB a predsedu ObIV SZPB v Rožňave Norberta Lacka a pochopeniu primátora mesta Rožňava bola 10. septembra v Mestskej galérii v Rožňave otvorená výstava akademického sochára a maliara Štefana Pelikána venovaná 70. výročiu SNP.

Odpovedá N. Lacko v prítomnosti Š. Pelikána.

V dielach Š. Pelikána sú portréty hrdinov SNP, napr. veliteľov francúzskych, slovenských a sovietskych partizánov. Medzi nimi aj portrét v obraze a buste Karola Pajera, rodáka z Klenovca, ktorý padol vo Francúzku, kde bojoval na strane francúzskych partizánov a za svoje zásluhy bol vyznamenaný radom Čestnej légie a stal sa národným hrdinom Francúzskej republiky. Veľkú pozornosť vzbudili aj majstrove drevené plastiky vierozvestcov Cyrila a Metoda, svätého Bystríka a svätého Gorazda.

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Odpustia dane za petržalské bunkre?

Vojenský historický ústav požiadal po dohode s Ministerstvom obrany SR magistrát hlavného mesta Bratislavy, aby oslobodil historické vojenské bunkre v Petržalke od dane z nehnuteľnosti. Takzvané bunkre získali historici do svojej správy bezplatne od ministerstva obrany, avšak po dohode ich naďalej prevádzkujú občianske združenia, ktoré v nich už niekoľko rokov prezentujú vojenskú minulosť Slovenska pre širokú verejnosť.

Stavby ťažkého opevnenia, ako sa petržalské bunkre oficiálne volajú, tak v súčasnosti slúžia ako múzeum nielen pre turistov, ale na exkurzie ich využívajú aj školy.

Historické prezentácie v petržalských bunkroch v súčasnosti prevádzkujú občianske združenia Zachráňme petržalské bunkre a Múzeum Petržalského opevnenia. „O bunker v Petržalke sa ako partia staráme už roky, a nie

preto, aby sme na ňom nejakým spôsobom zarábali, ale preto, že chceme predovšetkým mladým ľuďom takýmto spôsobom priblížiť históriu. Ak by sme mali za objekt platiť ešte aj dane, asi by sme museli našu činnosť ukončiť, pretože až doteraz sme všetko robili na vlastné náklady,“ uviedol zakladateľ občianskeho združenia Zachráňme petržalské bunkre Miroslav Košířer.

Podľa www.mosr.sk, 2. októbra 2014

V akom veku sa začína staroba?

Asi každý sme nadšení z ľudí, ktorí zostávajú mladí aj vo vysokom veku. Zároveň sa trochu stránime tých, ktorým sa naplnil len šiesty krížik a už sa cítia starcami. Fyzicky i duševne. Mnohí z nich si pritom neuvedomujú, že šíria negatívnu energiu, ktorá ľudí unavuje viac ako samotný život. Pričom „vek a aj to, ako sa človek cíti“, sú záležitosti absolútne relatívne.

Ak sa na to pozrieme podľa toho, čím sa zaoberáme, tak človek dokáže byť rovnako produktívny v mladosti, ako aj v seniorstve. Príkladov máme plné priehŕstie. Napríklad, keď Krištof Kolumbus objavil Ameriku, už ťahal piaty krížik, Pasteur vynášiel vakcínu proti besnote v 60-tke, architekt Mimar Sinan dokončil mešitu pre Sulejmana vyše 70-ročný, a až keď mal 86, tak podľa vlastných slov dokončil tvorivé obdobie majstrovstva, mešitu Selimiye.

Slávny umelec Michelangelo začal maľovať fresku v Sixtínskej kaplnke ako 70-ročný, a ako 87-ročný ukončil Pietu, ktorá zo-

brazuje Ježiša na kolenách Panny Márie. Alebo keď Galileo skúmal Mesiac a robil jeho náčrty, mal 73 rokov. Immanuel Kant mal 74

rokov keď dokončil prácu Základy metafyziky mravov. Taliansky skladateľ Verdi zase zložil ako 73-ročný znamenitú operu Otello, a až ako 85-ročný dokončil jedno zo svojich najdôležitejších hudobných diel. Alebo Charles Chaplin mal 76 rokov, keď sa rozhodol opustiť hereckú dráhu a začal režisérsku.

Pokračujte v tvorbe

Príkladov je stále dosť. Napríklad spisovateľa Anatole France a George Bernard Shaw pokračovali v tvorbe, v písaní až do 80 a 94 rokov veku.

Známa je aj história britského politika Williama Gladstona. Keď mal 70 rokov, rozhodol sa naučiť cudziu reč. Niekoľko z jeho okolia sa prekvapene opýtal: „V akom veku sa začínate staroba?“ Gladstone odpovedal: „Do tých čias, kým je náš mozog schopný odhaľovať nové vedomosti, človek zostáva mladým.“

Možno to nie je príliš vydatý príklad pre našich politikov, no Gladstone, ako štvornásobne zvolený britský premiér, ho naposledy obsadil ako 83-ročný.

A tak, bez ohľadu na to, aký máte vek, usilujte sa byť vedľa tých, ktorí sú mladí dušou a srdcom.

Podľa Sabah, Turecko, október 2013

HISTORICKÝ KALENDÁR

16. október 1757 – Zrodil sa pojem „husársky kúsok“. Maršal Hadik obsadzuje Berlín. Zranený je tu najdlhšie slúžiaci vojak v histórii (81 rokov a od 12-tich rokov veku) husár Ladislav Škultéty-Gabriš (27. 6. 1738 – 19. 8. 1831).

17. október 1933 – Z nacistického Nemecka uteká do USA Albert Einstein.

17. október 1942 – Začal sa posledný nemecký útok na Stalingrad.

17. október 1944 – Na dvore Vojenskej väznice v Bratislave bol vykonaný trest smrti zastrelením (jeden z troch prípadov, kedy prezident Tiso neudelil milosť) za „1) zločin zbehnutia, 2) zločin nešetrenia služobných predpisov, 3) zločin lúpežného zabitia a 4) zločin dvanásťnásobnej krádeže“.

17. október 1944 – Červená armáda dobyla prvé pruské mesto – Schirwindt (Kutuzovo).

18. október 1944 – V B. Bystrici sa konal zjazd slovenských vysokoškolákov. Zúčastnilo sa ho 500 vysokoškolákov – partizánov. Zjazd sa konal pod heslom „Treba mobilizovať vysokoškolákov pre front. Musíme bojovať až do konečného víťazstva“.

18. október 1944 – Postupne zo všetkých smerov sa začal nemecký generálny útok proti Povstaniu.

Osobitne nebezpečný bol južný smer, keď 19. 10. z Jelšavy a Rimavskej Soboty vyrazila 18. SS divízia Horst Wessel. Jej preniknutím na Gemeri bolo ohrozené tylo jednotiek, ktoré sa bránili na severe povstaleckého územia.

19. október 1943 – V Moskve sa koná konferencia ministrov zahraničia ZSSR, V. Británie a Spojených štátov, ktorá sa po prvýkrát zaoberala otázkou ukončenia vojny a povojnového usporiadania sveta. Konferencia, ktorá trvala 11 dní, sa skončila veľkým úspechom. Bola na nej prijatá deklarácia o kolektívnej bezpečnosti a o zriadení medzinárodnej organizácie na jej zabezpečenie. Tým boli položené prvé základy OSN.

Deklarácia vyhlasovala tieto zásady:

– Spojenci budú viesť vojnu tak dlho, pokiaľ nepriateľ nebude bezpodmienečne kapitulovať.

– Spojenci po skončení vojny zamerajú svoje úsilie na zabezpečenie trvalého mieru a bezpečnosti.

Deklarácia vyjadřila i zásadu, že po vojne nebudú štáty vo svojej politike používať vojenské prostriedky a sporné otázky budú riešiť rokovaním.

Taktiež sa dohodlo, že Rakúsko bude obnovené ako samostatný štát a Taliansko bude prebudované na demokratický štát.

19. – 24. október 1944 – Jednotky 2. čs. paradesantnej brigády boli znovu nasadené na frontové úseky v priestoroch Krupina – Zvolen, najmä pri Detve a Dobrej Nive, pri Brezne, Podbrezovej a Čiernom Balogu.

19. október 1944 – Jednotky 1. čs. armádneho zboru v ZSSR prešli do protiútoky v smere Vyšná Písaná – Medvedzie.

19. október 1944 – V Nemecku je vyhlásená mobilizácia všetkých mužov od 16 do 60 rokov do Volkssturmu.

20. október 1941 – V priebehu dvoch dní bolo podľa nemeckých zdrojov v srbských mestách Kraljevo (1700) a Kragujevac (2300) popravených 4 tisíc Srbov. No podľa miestnych zdrojov ich bolo vyše 10 tisíc.

Chlapčenské gymnázium v Kragujevci je asi jediné na svete, v ktorom boli popravení VŠETCI žiaci nad 15 rokov, vrátane riaditeľa a profesorského zboru.

21. október 1941 – Československý peší prápor – 11. Východný – pod vedením pplk. Karla Klapáka posilnil obranu Tobruku.

21. október 1941 – Hlavný ubytovateľ nemeckej armády generál Wagner určil novú zmenšenú normu pre ruských zajatcov. 20 gr krúpov a 100 gr chleba bez mäsa alebo 100 gramov krúpov bez chleba. Podľa výpočtov išlo o štvrtinovú dávku na minimálne prežitie.

Po 31. októbri začali vojenský zajatci pracovať. Tí, čo zostali v táboroch, mali podľa Wagnera „kapať od hladu“.

21. október 1942 – Založená je Ukrajinská povstalecká armáda. Podľa nemeckých zdrojov dosahoval počet jej bojovníkov v dobách najväčšieho rozmachu (1944/45) až 100 tisíc osôb.

21. október 1944 – Historicky prvý útok japonských kamikadze HMAS Australia pri bitke v zálive Leyte.

21. október 1944 – Na trati Brezno – Červená skala do boja vstupuje tretí a najdokonalejší pancierový vlak Masaryk. V železničných dielňach bola jeho výstavba ukončená 14. októbrom.

22. október 1942 – Slovenský snem prijal zákon o HSLS a Jozefovi Tisovi udelil titul Vodca.

25. október 1945 – Prezident E. Beneš podpísal zákon o konfiškácii majetkov Nemcov, Maďarov a kolaborantov bez náhrady.

28. október 1938 – Zradcovská čs. vláda uzavrela s Gestapom dohodu o spolupráci pri prenasledovaní komunistov a antifašistov.

30. október 1940 – Francúzsky národný hrdina maršal P. Petain vyzýva národ a povoláva Francúzov na spoluprácu (fr. collaborer) s hitlerovskými okupantmi.

ZRNKÁ HUMORU

Dispečer hasičského zboru vojde do miestnosti najvyššej pohotovosti.

Rozhliadne sa, zastaví sa, usmeje sa a dá si z automatu kávu.

Ostatní kolegovia sa na neho spýtavo pozerajú.

On pomaly dopije kávu a hovorí:

„Páni, POMALINKY sa zdvíhame, horí daňový úrad.“

* * *

Bezplatný sex

Náhodou som v manželovom telefóne objavila kontakt: „Bezplatný sex“

Nevydržala som a zavolala...

...zazvonil môj vlastný mobil, potvora jedna!

* * *

Príde Jožo za šéfom a sťažuje sa:

„Šéfko, robím tu už 10 rokov za 300 € mesačne, nemohli by ste mi zvýšiť plat?“

...Šéf ho usadí, naleje mu borovičky a spustí:

„Pozri Jožo, je pravda, že zarobíš 300 € mesačne, to je ale 3 600 € ročne. Lenže... rok má 365 dní. Z toho je 52 sobôt a 52 nedeľ. To je už len 261 dní. Ďalej máš 28 dní dovolenky a 5 dní si bol chorý. To je už len 228 dní. Deň má síce 24 hodín, ale ty

pracuješ len 8, čo je tretina dňa, čo znamená 76 dní. Nehovoriac o tom, že v roku máme 13 sviatkov, čo sú dni pracovného pokoja. Robíš teda len 63 dní. To je len o dva dni viac než 2 mesiace do roka. No a čo chceš viac za robotu dvoch mesiacov? Ved' zarábaš skoro 1 800 € mesačne!“

„Prepáčte, šéfko, nechcel som vyrušovať...“

* * *

Kráčajúca ruka v ruke s krásnou dievčinou, po uši zamilovaný vojak na ňu potichu prehovorí.

Vyznáš sa vo hviezdach?

Len trošku, lebo od kapitána vyššie sa mi to akosi pletie.

CICERO: Nijaká moc...

(dokončenie v tajničke)

pomôcky: AER, KYTA, LAMIM, TPD, SALEM	očuchá	juhoamerické dravé ryby	malý úmysel	lesklá ozdobná stužka	podmienková spojka	predložka	domáce meno Izabely	sopečná vyvrenina	okamih	ukazovacie zámeno	zvázok lanu
opica		ochladzovač						nápoj			
		zvýšený tón A o poltón						kruh			
3. časť tajničky											
kyprím pluhom					meno niekoľkých pápežov	el. merací prístroj					
					ukrajinské muž. meno						
bez uváženia						ženské meno					
						ochabnutie organizmu					
značka india		odtlačok, po česky						osobné zámeno		patriaci Pete	nedospelý človek
		architektonická ozdoba						stávala sa riedkou			
vzduch, po latinsky			pôvodca					predajňa spotrebnej elektroniky			
			jahňa, po nemecky					poháňal			
osobné zámeno		nepriepustná hornina		rieka v Indonézii				vajce, po nemecky			
		sedacia poloha tela		zápor				tí, po rusky			
Turek					spadnete						
					MPZ Ekvádoru						
1. časť tajničky						2. časť tajničky					
starší slovenský futbalista						solné jazero					

Správne vylúštenie tajničky z č. 19 znie: **Niet väčšej škody nad stratený čas.** Knihu posielame Anne Tulisovej do Zemianskeho Podhradia.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

BOJOVNÍK

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor Dr. Vladimír Mikunda, editor Dr. Vladimír Dobrovič, redaktorka Mgr. Adriana Mikundová, tel. 02/38 10 49 48, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariát ÚR SZPB: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, • Redakčná rada: predseda – Viliam Solovič, tajomník Dr. Vladimír Dobrovič, členovia – Doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc., JUDr. Ján Fančovič, Dr. Anton Hoffmann, Mgr. Ľubomír Jančo, Doc. PhDr. Viliam Longauer, CSc., JUDr. Jozef Púpala, PaedDr. Jozef Rodák. • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografi e sa nevracajú • Vychádza dvoj týždne, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlaču, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranicna.tlac@sposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegross, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXVIII (LIX) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08